

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Mali Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans
Güz Dönemi Ödevi

VERGİ HUKUKU'NDA MÜCBİR SEBEP

Sedef Pelin Gürlek
25010600683

Öğretim Üyesi : Prof. Dr. Esra Ekmekçi Çalıcıoğlu

İstanbul 2006

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	II
KISALTMALAR	IV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. “MÜCBİR SEBEPLER” KAVRAMININ AÇIKLANMASI	2
1.2. “MÜCBİR SEBEPLER” KAVRAMININ KAPSAMI	3
1.2.1. VUK m.13de YER ALAN DÖRT GRUP MÜCBİR SEBEBİN İNCELENMESİ	4
1.2.1.1. Vergi Ödevlerinden Herhangi Birinin Yerine Getirilmesine Engel Olacak Derecede Ağır Kaza, Ağır Hastalık ve Tutukluluk	4
1.2.1.1.1. Konuya İlişkin Danıştay Kararları	6
1.2.1.2. Vergi Ödevlerinden Herhangi Birinin Yerine Getirilmesine Engel Olacak Yer Sarsıntısı ve Su Basması gibi Afetlerin Vuku Bulmuş Olması	8
1.2.1.2.1. Konuya İlişkin Danıştay Kararları	9
1.2.1.3. Kişinin İradesi Dışında vukua gelen Mecburi Gaybubetler	12
1.2.1.3.1. Konuya İlişkin Danıştay Kararı	13
1.2.1.4. Sahibinin İradesi Dışındaki Sebepler dolayısıyla Defter ve Vesikaların Elinden Çıkış Bulunması	13
1.2.1.4.1. Konuya İlişkin Danıştay Kararları	14
1.3. MÜCBİR SEBEPLERE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEME	17

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. “MÜCBİR SEBEP”İN SONUÇLARI	18
2.2. MÜCBİR SEBEPLERE BAĞLI OLARAK SÜRELERİN UZAMASI HALİ	18
2.3. MÜCBİR SEBEP HALİNDE FER’İ ALACAKLARIN DURUMU	22
2.4. MÜCBİR SEBEBİN VERGİ CEZASI KESİLMESİNİ ÖNLEMESİ	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. MÜCBİR SEBEBİN GEÇERLİLİK ALANI	25
3.2. MÜCBİR SEBEP HALİNDEN YARARLANABİLECEK KİŞİLER	26
3.3. MÜCBİR SEBEP HALİNİN İSPATI	27
3.4. MÜCBİR SEBEPLERİN SONA ERDİĞİ ZAMANIN TESPİTİ	28
3.5. MALİYE BAKANLIĞI’NIN MÜCBİR SEBEPLER KONUSUNDAKİ YETKİSİ	30
3.6. ZOR DURUM HALİ	31
SONUÇ	32
KAYNAKÇA	33
EKLER	35

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
AATUHK	Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
b.g.	Benzer Görüş
Bkz.	Bakınız
D.	Daire
DK	Dernekler Kanunu
Dnş.	Danıştay
DVDGK	Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu
E.	Esas No
Gnl Tb.	Genel Tebliğ
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
HD	Hukuk Dairesi
İYUK	İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	Karar No
m.	Madde
s.	Sayfa
T.	Tarih
VUK	Vergi Usul Kanunu
Yarg.	Yargıtay

GİRİŞ

Kamu hizmet ve faaliyetlerinin etkili ve sürekli bir şekilde yürütebilmesi için mali kaynaklara ihtiyaç bulunmaktadır. Devletin en önemli mali kaynağını ise; devlet egemenliğine ve yaptırım gücüne dayanarak fertlerinden elde ettiği vergiler oluşturmaktadır. Dolayısıyla, vergilemenin mali amacı, kamu giderlerinin finansmanı için gerekli kaynakların sağlanmasıdır.

Hal böyleyken, vergilerin bir an önce tahsil edilmesi devlet için önem arz etmektedir. Bu nedenle de vergi hukukunda süreler özel olarak düzenlenmiş ve ancak çok istisnai durumlar için söz konusu sürelerin uzaması imkanı verilmiştir.

Süreleri uzatan sebeplerden biri olan “mücbir sebep” kavramına kanunda yer verilmiş olunmakla birlikte, işbu haller tedrici bir şekilde sayılmamış sadece belirli başlı durumlara örnek verilmekle yetinilmiştir. Bu nedenle; “mücbir sebep hali”nin bulunması ile bireyin “mücbir sebep hali”nin varlığından dolayı söz konusu yükümünü ifa edememiş olması halinin birbiri ile bağlantılı olup olmadığının her somut olayda ayrı ayrı saptanması gerekmektedir.

Bu haliyle, devlet için tahsili geciktiren sebeplerin başında gelen “mücbir sebep hali”nin kapsamının iyi anlaşılması ve lafza uygun değerlendirilmesi kanımızca önem arz etmektedir.

Çalışmamızda, “mücbir sebep hali”nin hangi durumları içerdiği, bu durumların verginin ödenmesine etkisi, bireyin söz konusu “mücbir sebep hali” ile ilişkisi ve konuya ilişkin Danıştay kararları ışığında “mücbir sebep hali”nin nelerden teşekkül edebileceği sizlere aktarılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. “MÜCBİR SEBEPLER” KAVRAMININ AÇIKLANMASI

Mücbir sebepler, mükellefin iradesi dışında meydana gelen, kontrolü ve önlenmesi mümkün olmayan ve vergi ödevlerinin yerine getirilmesini engelleyen olay ve durumlardır.¹

Bir başka şekilde ifade edilmek istenirse; mükellef veya vergi sorumlusunun evvelden önüne geçemeyeceği ve iradesi dışında bazı olaylar meydana gelebilir. Bu olaylar ise bazı hallerde, mükellefin veya vergi sorumlusunun görevini zamanında yerine getirmesine engel teşkil eder. Mükellef veya vergi sorumlusunun elinde olmayan sebeplerden ileri gelen bu hadiseler nedeniyle sorumlu tutulması ise haksızlık olur. Zira bu durumlar tesadüfi hadiseler olup, evvelden bilinmesi ve önlenmesi mümkün değildir. İşte bu şekilde, mükellef veya vergi sorumlusunun iradesi dışında meydana gelen ve vergi ödevlerini süresinde yerine getirmesine engel olan sebebe “Mücbir Sebepler” denir.²

Mücbir sebepler dışsal karakterli olup, mükellef açısından kusurluluğu ortadan kaldırır.³

Bu haliyle, mücbir sebebin en belirgin, üzerinde tartışma yapılmayan, özelliği kişilerin iradesi dışında meydana gelen kaçınılmaz ve karşı konulamaz bir olay oluşudur.⁴

¹ Prof. Dr. S. Ateş Oktar, **Vergi Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, 2006, s.98

² Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, **Açıklamalı ve İçtihatlı Vergi Usul Kanunu**, 3.Baskı, Ankara, 2005, s. 41-42

³ Prof. Dr. Şükrü Kızılot, Prof.Dr. Doğan Şenyüz, Prof. Dr. Metin Taş, Prof. Dr. Recai Dönmez, **Vergi Hukuku**, Ekim 2006, Ankara, s.211-212

⁴ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, **Vergi Hukuku**, 13.Bası, Ankara, Mayıs 2006, s.118

Kaşı konulmaz hal ise, Yargıtay kararlarında: “*Bütün tedbirlere, sahip olunan her türlü imkan ve araca rağmen bir olayın sonuçlarının önlenmesi mümkün değil ise, o olay mücbir sebep teşkil eder. Burada mutlak veya objektif bir karşı konulmazlık (kaçınılmazlık) söz konusudur.*”⁵ şeklinde açıklanmaktadır.

Danıştay kararlarında ise; mücbir sebep şu şekilde açıklanmaktadır: “*Mücbir sebep, bir yükümlülüğün, bir borcun zamanında yerine getirilmesini veya ödenmesini engelleyen; önceden görülüp, üstesinden gelinmesi olanağı bulunmayan her türlü olaydır.*”⁶

“MÜCBİR SEBEPLER” KAVRAMINA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEME

1.2. “Mücbir Sebepler” Kavramının Kapsamı

Vergi Usul Kanunu’nun 13. maddesinde “mücbir sebepler” kavramına şu şekilde yer verilmiştir :

“Mücbir sebepler :

- 1. Vergi ödevlerinden herhangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk;**
- 2. Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler;**
- 3. Kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetler;**

⁵ Yarg. 4HD. 1980/14082 E., 1981/217 K., 16.1.1981 T.

⁶ Dnş. 7D. E. 1998/993, K. 1999/3059, T. 23.9.1999

**4. Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elinden çıkmış bulunması,
gibi hallerdir.”**

Görüldüğü üzere, söz konusu maddede mücbir sebeplerin 4 grup halinde örneklenmesi yoluna gidilmiş, ancak tedrici bir tanıma yer verilmemiştir. Madde metninde “gibi” kelimesinin kullanılmış olmasından, kanunda sayılan hallere benzeyen hallerinde mücbir sebep olarak kabul edilebileceği sonucu çıkarılmaktadır⁷. Bu haliyle, herhangi bir olayın mücbir sebep olup olmadığını takdir yetkisi vergi idaresindedir.

1.2.1. VUK m. 13’ de yer alan Dört grup mücbir sebebin incelenmesi

1.2.1.1. Vergi Ödevlerinden Herhangi Birinin Yerine Getirilmesine Engel Olacak Derecede Ağır Kaza, Ağır Hastalık ve Tutukluluk

VUK m. 13 hükmü gereği; ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk halleri dolayısıyla vergi ile ilgili görevlerden birinin yerine getirilmemiş olması durumu, mücbir sebep sayılır ve mükellef veya vergi sorumlusu hakkında ceza uygulanmaz.

Madde metninde ağır kaza ve ağır hastalığın ne olduğu ve derecesi hakkında herhangi bir açıklamada bulunulmamıştır. Bununla birlikte, bir kaza veya hastalığın mücbir sebep olarak kabul edilebilmesi için, vergi ile ilgili ödevlerden birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır olması

⁷ b.g. Prof. Dr. S. Ateş Oktar, **Vergi Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, 2006, s.98.

b.g. Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e, a.s.

b.g. Prof. Dr. Binnur Çelik, **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, İş Bankası Kültür Yayınları, Ekim 2002, s.155

gerektiği ifade olunmuştur. Bu durumun tespiti ise her hadisenin ayrı ayrı incelenerek değerlendirilmesini gerektirir.

Uygulamada ağır kaza veya ağır hastalık durumunun var sayılabilmesi için şahsın; düşünemeyecek, konuşamayacak veya günlük işlerini yapamayacak veya başka bir şahsa da yaptıramayacak durumda olması gerektiği kabul olunmaktadır. Ayrıca ağır hastalık halinin doktor veya sağlık kurulu raporu ile de tevsik edilmesi gereklidir.⁸

Örneğin; kalp krizi geçiren bir kimsenin, bu hastalıkla ilgili olarak alacağı resmi doktor raporu, mücbir sebep halinin var sayılması için yeterlidir. Bu ölçüde belirgin olmayan hastalıklarda ise yine hastalığın doktor raporu ile tevsik edilmesi gerekir. Ancak vergi idaresi, bu hastalığın kişinin vergi ile ilgili görevlerini yerine getirmesine engel olacak nitelikte olup olmadığını Sağlık Bakanlığından veya tam teşekküllü bir hastaneden yazıyla sorabilir.

Bütün bunların ötesinde şahsın rahatsızlığının ödevini yerine getirmesine mani bir durum yaratıp yaratmadığının takdiri de idarededir.

Danıştay kararlarında idarenin bu takdir yetkisinin sınırları çizilmeye çalışılmakta resmi rapor sunulmasının yeterli sayılması gerekeceği öngörülmekte, bununla birlikte resmi raporun ayaklı tedavi öngörmesi yada raporun öngörmüş olduğu tedavi sürecinde söz konusu şahsın dava açmış olması hallerinde; ağır hastalığın mevcut olmadığı kanaatine varılmaktadır.

Bahsedilmesi gereken bir diğer hususta, ağır kaza halinin vergi sorumlusu içinde aynı şekilde mücbir sebep sayılabilecek olmasıdır. Ancak pek tabi ki söz konusu durumun şahsın görevini ifa edemeyeceğini vergi mükellefine bildirmesine engel olacak nitelikte olması da gereklidir. Öyle ki; vergi sorumlusunun durumu beyanı halinde, ödemeyi vergi mükellefinin ifa etmesi mümkünse mücbir sebep halinin ödevin ifasını engeller nitelik taşıdığından bahisle sürenin uzamasının sağlaması mümkün olmayacaktır.

⁸ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s.42-43

Aynı fıkrada bahis olunan ağır kaza ve tutukluluk halinin vergilendirme ile ilgili görevlerin yerine getirilmesine mani olduğunun da yukarıda izah olunduğu şekilde tevsik ve ispatı gerekecektir.

Görüldüğü üzere, mücbir sebep halinin varlığının ve bu durumun vergi borcunun ifasını engeller nitelikte olup olmadığının saptanması önemli bir ispat sorunu olmakla birlikte aynı zamanda idarenin takdirine de tabi bir haldir. Bu haliyle mücbir sebep kavramının lafzına uygun değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

1.2.1.1.1. Konuya İlişkin Danıştay Kararları

- ❖ *Mide kanseri tanısıyla ameliyat olan mükellefin, 15 günde bir kontrole gidebilmesi halinde, ağır hastalık mücbir sebep halinden bahisle beyanname verme yükümlülüğünün yerine getirilmesine engel bir halin varlığı kabul olunamaz.”⁹*
- ❖ *Ağır hastalıktan bahisle uzlaşmaya başvuramamış olan mükellef, her ne kadar ağır hastalık halini resmi rapor ile tevsik etmiş olsa da; hastalık halinin devamı sürecinde vergi mahkemesinde dava açmıştır. Bu halde söz konusu hastalığın ağır olduğu kabul olunamaz. Raporla sadece istirahatı gerektirir nitelikte olduğu belirlenen hastalık, idareye yada yargı yerlerine başvurmayı engelleyerek başvurma süresini durduracak ağırlıkta bir zorlayıcı neden olarak kabul edilemez.”¹⁰*
- ❖ *“Tarhiyat öncesi uzlaşma, bir vergi ödevi olmayıp, kullanılması mükellefin isteğine bağlı bir hak niteliğindedir. Gerek anılan kanunda, gerekse Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Yönetmeliği`nde hastalık hali sebebiyle ikinci kez tarhiyat öncesi uzlaşma günü verileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Kaldı ki, yükümlü şirket temsilcisinin hastalığı ağır bir hastalık olmadığı gibi, söz konusu tarhiyat öncesi uzlaşma davetiyesi süresinde şirkete tebliğ edildiğine ve şirketin birden ziyade temsilcisi bulunduğuna göre hasta olan*

⁹ Dnş. 3D. E. 1990/2312, K. 1992/342, T. 30.1.1992

¹⁰ Dnş. 4D. E. 1991/2637, K. 1991/3646, T. 20.11.1991

temsilcisinin yerine başka bir temsilcinin veya şirketi temsile yetkili yönetim kurulu üyelerinden birisinin de toplantıya katılması mümkündür.”¹¹

- ❖ *213 sayılı Vergi Usul Kanununun, muhatabın gösterilen adreste bulunmaması halinde, tebligatın ikametgah adresinde bulunanlardan veya işyerlerinde memur yada müstahdemlerinden birine yapılacağı yolundaki 94'üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün de olağan durumlarda adreste bulunmama halini düzenlediği göz önüne alındığında. Cezalı tarhiyata ilişkin tebligat babasına yapılan davacının cezaevinde bulunması, tebligattan o gün haberdar olduğunu kabule elverişli değildir.¹²*
- ❖ *Sürelerin, mücbir sebep sayılan durumların varlığı halinde işlememesi, hak arama özgürlüğünün niteliği ve önemi itibariyle gereklidir. Hak arama özgürlüğünün kullanılması bakımından, kişinin iradesi dışında gelişen afet ve felaketler, savaş hali ve benzeri durumlarla, bu hakkın kullanmasını olanaksız kılan çok ağır hastalık halleri, mücbir sebep sayılabilecek niteliktedir. Kararın düzeltilmesi istemi hakkının kullanılmasını olanaksız kılacak ağırlıkta bir hastalık mevcut olmadığı takdirde; süreyi durduracak bir mücbir sebep hali yoktur.¹³*
- ❖ *Kanunla öngörülmemiş olsa da, mücbir sebep hallerinde idareye başvuru için öngörülen sürelerin işlemeyeceği genel hukuk kuralı olarak kabul edilmektedir. Uzlaşma toplantısına katılmamanın hukuki niteliği ve sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, uzlaşma toplantısına katılmaya engel olacak haller, ancak, kişinin iradesi dışında gelişen tabii afet, savaş hali ve benzeri durumlarla kişinin bu tür haklarını kullanmasını imkansız kılan çok ağır hastalık gibi olağanüstü özellikler taşıyan durumlar olabilir. Yükümlünün süresinde uzlaşma toplantısına katılmasını engellediğini ileri sürdüğü hastalığının, yalnızca istirahati gerektirir nitelikte olması, söz konusu hastalığın çok ağır nitelikte hastalık olmadığı karine teşkil edeceğinden genel hukuk kuralları içinde de mücbir sebep olarak kabulüne imkan bulunmamaktadır.¹⁴*

¹¹ Dnş. 4D. E. 1993/4901, K. 1994/1695, T. 24.3.1994

¹² Dnş. 7D. E. 1998/1424, K. 1999/829, T. 1.3.1999

¹³ Dnş. 7D. E. 1999/653, K. 1999/1305, T. 24.3.1999

¹⁴ Dnş. 9D. E. 1992/2680, K. 1993/313, T. 27.1.1993

- ❖ *Ağır hastalık hali, Vergi ödevlerinden herhangi birinin yerine getirilmesi ile ilgili olarak mücbir sebep sayılmıştır. Uzlaşma hükümlerinden yararlanmak, bir hakkın kullanılması ile ilgili olup, bir vergi ödevinin yerine getirilmesi ile ilgili bulunmadığından, ağır hastalık hali dikkate alınmamaktadır.*^{15 16}

1.2.1.2. Vergi Ödevlerinden Herhangi Birinin Yerine Getirilmesine Engel

Olacak Yer Sarsıntısı ve Su Basması gibi Afetlerin Vuku Bulmuş Olması

Bir başka grup mücbir sebep hali ise; yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetlerin meydana gelmiş olmasıdır. Kural olarak yangın, yer sarsıntı, su basması gibi afetlerin meydana gelmiş olduğu ve mücbir sebep halinin bulunduğu mükellef tarafından ispat edilmesi lazımdır.

Özetle, mükellef meydana gelmiş olan tabii afetten, kendisinin de etkilendiğini ve bu nedenle de vergilendirme ile ilgili bir kısım görevlerini yerine getiremediğini tevsik ve ispat etmelidir.

Eğer, meydana gelen afet bir bölgenin tamamını veya bir kısmını etkilemiş ise, bu olay o bölgedeki kişiler ve vergi idaresi tarafından bilinir. Bu durumda ise mükellefin mücbir sebep halinin meydana geldiğini ispat etmesine gerek yoktur.

Diğer taraftan, afet sadece bir mükellefe ait ev veya işyerinde meydana gelmiş ise, bu mükellef mücbir sebep halinin malum olduğunu ileri süremez. Bu mükellef hem mücbir sebebin varlığını, hem de kendisinin mücbir sebep halinin mevcut olması nedeniyle vergilendirme ile ilgili görevlerin zamanında yerine getiremediğini tevsik ve ispat etmelidir.¹⁷

Örneğin; Belli bir bölgedeki binalar zarar görmüş ise, bu afetlerden zarar gören kişiler için mücbir sebep hali var sayılır. Fakat, bu afetlerden hiç zarar görmemiş bir kişi yönünden ise, mücbir sebep halinin bulunduğu kabul edilemez. Böyle bir durumda mücbir sebep halinin varlığı için, tabii

¹⁵ Dnş. 9D. E. 1998/2060, K. 1998/4906, T. 16.12.1998

¹⁶ Dnş. 9D. E. 2000/1835, K. 2002/3812, T. 2.10.2002

¹⁷ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 43-44

afetten zarar gören kimsenin zarar görmüş olduğunu tevsik ve ispat etmesi gerekir. Ancak, vergi idaresinin bugüne kadar yapmış olduğu uygulamada, yer sarsıntısı veya su basması gibi tabii afetler nedeniyle belli bir bölgenin (şehir, kasaba veya köylerin) kısmen veya tamamen etkilenmiş olduğu durumlarda, mahalli idare kurullarından alınan istişari kararlar, o bölgedeki bütün mükellefler için mücbir sebep hali var sayılmıştır.

Konuya ilişkin bir başka *örnek* vermek gerekirse: Ev veya iş yerinde yangın çıkan bir mükellefin, mücbir sebep halinin mevcut olduğunu ileri sürebilmesi için ilk önce yangının çıkmış olduğunu, belediye itfaiye müdürlüğünden alacağı bir belge veya buna benzer bir evrak ile tevsik etmesi gerekir. Bundan sonra; meydana gelmiş olan yangın dolayısıyla, vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirememiş olduğunu ispat etmesi lazımdır. Ayrıca mükellefin defter veya vesikaları yada her ikisi yangında zayı olmuş ise, yetkili mahkemeden bu konuda karar alması gerekecektir. Ancak ispata ilişkin tüm bu işlemler yapılmış olsa dahi; Danıştay, tacirin basiretli davranması gerektiğini ve bu halde ticari ilişkide bulunmuş olduğu şahıs ve firmalardan zayı belgelerin örneğini talep edebileceği, dolayısıyla mücbir sebepten cihetle belgelerin sunulmamasının kabul olunamayacağı yönünde görüş bildirebilmektedir. Bunun gibi bir de; afet neticesinde meydana gelen zararın *örneğin* yükümlüye ait defterlerin bir kısmının ziyası ile sonuçlanması halinde; mücbir sebep halinin vergi ödevinin ifasını etkileyebilmesi için zayı defterlerin vergi ödevini yerine getirmeye engel olur nitelik taşıması gerekecektir. Bu halde yükümlü afet halini ispatlamış olmasına karşın ödevini yerine getirebilecek belgeler zarar görmemiş ise mücbir sebep halinden yararlanmak mümkün olmayacaktır.

Son olarak değinmek istediğimiz husus ise; afetler kavramının içeriği hakkında ki görüşümüzdür. Dikkat edilecek olursa 13/2 hükmünde, “yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler” ifadesine yer verilmiştir. VUK 115. maddesi hükmü birinci fıkrasında ise; “Yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su basması, kuraklık, don, muzir hayvan ve haşarat istilası ve bunlara benzer afetler..” ifadesi kullanılmıştır.

Kanımızca, işbu maddede geçen yer kayması, kuraklık, don, muzir hayvan ve haşarat istilasının da VUK m.13/2 kapsamında değerlendirilmesi uygun düşecektir.

1.2.1.2.1. Konuya İlişkin Danıştay Kararları :

- ❖ *Mücbir sebep olarak kabul edilen, yangın dolayısıyla defter ve belgeler ibraz edilememiş ise de; bu durum, yalnızca, yanan yasal defterlerin ibrazını olanaksız kılabilecek nitelik taşır, bu durum basiretli davranmak zorunda olan vergi mükellefinin indirimde kullandığı belgelerinin örneklerini, düzenleyen firma ve kişilerden temin ederek, ibrazına engel değildir.*¹⁸
- ❖ *“...İncelenen olayda da 1997 yılı defter ve belgelerinin 27.6.1998 tarihinde meydana gelen depremde zayi olduğu ileri sürülerek ibraz edilememesi üzerine kesilen özel usulsüzlük cezasına karşı açılan dava, konuyla ilgili tespit veya mahkeme kararı bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiş ise de çok sayıda insanın ölmesine ve yaralanmasına neden olan deprem de bir çok binanın yıkıldığı yada oturulamaz hale geldiği, halkın uzun süre çadırlarda yaşadığı, kişilerin normal zamanlarda yapabildikleri işleri yapamayacak bir ortamda bulduklarının dikkate alınması durumunda mücbir sebebin malum olduğunun ve davacının defter ve belgelerini ibraz etmesi için tanınan sürenin mücbir sebep nedeniyle işlemediğinin kabulü gerekmektedir...”*¹⁹
- ❖ *“...tahsili amacıyla ödeme emri düzenlenen gelir (stopaj) vergisi yönünden mükellef bulunan davacının, söz konusu vergi borcunun vade tarihi her ne kadar 406 ve 407 no'lu Tahsilat Genel Tebliğlerinde açıklanan 17.8.1999-1.11.1999 tarihleri arasında bulunmakta ise de, anılan ilde bulunan kanuni merkezinin depremden zarar gördüğünü hukuken geçerli belgelerle kanıtlayamaması karşısında, davacının ödeme süresi uzatımından yararlanamayacağı anlaşıldığından, ...”*²⁰
- ❖ *“...11.7.1995 tarihinde meydana gelen aşırı yağış nedeniyle... caddenin orta yerinde ana kollektörün patlaması sonucu yükümlünün ikametgah adresini su bastığı, bu konuyla ilgili zararının giderilmesi için yükümlünün Genel Müdürlüğüne karşı İdare Mahkemesine dava açtığı, dava sonucunda haklı*

¹⁸ Dnş. 7D. E. 2000/6105, K. 2001/3521, T. 19.11.2001

¹⁹ Dnş. 3D. E. 2000/830, K. 2001/2680, T. 4.7.2001

²⁰ Dnş. 4D. E. 2001/2314, K. 2002/2436, T. 11.6.2002

görülerek idarenin hizmetinde kusurlu olduğundan bahisle yükümlüye talep ettiği tazminatın ödenmesine karar verildiği, defter ve belgelerin su baskını sırasında evde bulunduğuna dair hususun davalı idareye dilekçeyle bildirildiği bunun üzerine 2.5.1996 tarihli yoklama fişinin düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu durumda 19.11.1992 tarihinde faaliyetine son veren yükümlünün defter ve belgelerini ikametgah adresinde muhafaza etmesi normal ve mutad olup, yükümlü ikametgah adresinde su basması olayını mahkeme kararıyla kanıtladığından mücbir sebep halinin gerçekleştiğinin kabulü gerekir...”²¹

- ❖ “... Olayda; davacı tarafından, işyerinde çıkan yangında zayi olduğu belirtilerek defter ve belgeler incelemeye ibraz edilmemesine karşın, bu konuda adli yargı yerinde alınmış bir zayi belgesi sunulmadığı gibi, itfaiyece olay anında tutulan tutanakta, defter ve belgelerin yandığına dair herhangi bir saptamanın da yapılmadığı dikkate alındığında, mücbir sebebin varlığının kabulüne olanak bulunmamaktadır...”²²
- ❖ “...yükümlüye ait işyerinin, 10.07.1995 tarihinde yağın yağmur sonucunda derenin taşması sonucu sel sularının altında kalarak zarar gördüğü, bu durumun ... İtfaiye Müdürlüğüne zabıt tutanağı ile saptandığı ve ... 4. Ticaret Mahkemesince defter ve belgelerin zayi olduğuna ilişkin belgenin verildiği, buna karşın inceleme elemanınca yükümlünün 1994 yılına ait defter ve belgelerini incelemeye ibraz etmediğinden bahisle katma değer vergisi beyannamelerindeki indirimler kabul edilmeyerek uyuşmazlık konusu katma değer vergisinin tarh olunduğu sabittir. Olayda, 213 sayılı Kanununun 13. maddesinde yer alan mücbir sebep halinin varlığının kabulü gerekmektedir. ...Yükümlünün su baskınından sonra da fatura suretlerini emtia satın aldığı kişilerden temin edebilmek için girişimlerde bulunduğu, su baskınının ...'da yükümlünün işyerinin bulunduğu bölgeyi etkileyen genel bir felaket olduğu, tabii afet olayının genişliği, etki derecesi ve olayın özelliği yükümlünün bütün çabalarıyla belge teminine çalışması ve uyuşmazlık döneminin 1994 yılı, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 253. maddesi uyarınca defter ve belgeleri muhafaza ve ibraz süresinin ise 5 yıl olması ve defter ve belgelerin muhafaza sürelerinin geçmiş bulunması karşısında yükümlünün alışverişte bulunduğu

²¹ Dnş. 11D. E. 1998/3361, K. 2000/593, T. 16.2.2000

²² Dnş. 7D. E. 2003/1400, K. 2004/1701, T. 10.6.2004

kişilerden belgeleri temininin mümkün olmadığı anlaşıldığından yükümlünün iyi niyetli olduğu kanaatine varılması nedeniyle re'sen tarh edilen vergilerin kaldırılması gerekir ...”²³

1.2.1.3. Kişinin İradesi Dışında vukua gelen Mecburi Gaybubetler

Zorunlu olarak belli bir yerde bulunamama halleri²⁴ olarakta tanımlayabileceğimiz bu mücbir sebep hallerinde; vergi yükümlüleri iradeleri dışında belli bir yerde bulunamamaları nedeniyle vergi ile ilgili ödevlerini yada işlemlerini yerine getirememektedirler.

Örneğin; bir vergi yükümlüsünün askere alınması veya tutuklanması beyanname verme ödevi bakımından mücbir sebeptir. Aynı şekilde ulaştırma araçlarında meydana gelen bozulmalar yada çığ gibi doğal bir afet nedeniyle bir kimse herhangi bir yerde mahsur kalmışsa bu durum da mücbir sebep olarak kabul edilir. Bu gibi hallerde vergi ödevlerinin veya işlemlerinin yapılabilmesi olanağı doğuncaya kadar süreler işlemez. Yükümlünün kendisine bir temsilci tayin etmesi halinde bu andan itibaren süreler işlemeye başlar.²⁵

Bu grup mücbir sebep halleri için de daha önce bahsetmiş olduğumuz ispat ve tevsik hali mevcuttur. Somut olayın şartlarına göre ispat vesikaları değişiklik arz edebilecektir.

Örneğin; ünlü bir sanatçının kaçırılması halinde, işbu hal basın yolu ile duyurulabileceğinden, söz konusu şahsın mücbir sebep halini ayrıca tevsik etmesi gerekmebilecektir.

²³ Dnş. 9D. E. 2000/4946, K. 2001/1109, T. 27.3.2001

²⁴ Prof. Dr. S. Ateş Oktar, a.g.e, a.s

²⁵ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan,a.g.e, s.119

Daha çok karşılaşılabilecek bir başka *örnek* verecek olursak; **toplu taşıma araçlarını etkileyen bir grev halinde de zorunlu olarak bir yerde bulunamama hali söz konusu olabilecektir.**

1.2.1.3.1. Konuya İlişkin Danıştay Kararı

“..Dövizli ihracat kredisi kullanmak için ipotek tesis ettiren davacı adına, ihracatın gerçekleşmemesi nedeniyle tahsil edilen damga vergisi ve tapu harcı üzerinden kesilen kusur cezasının terkinini istemiyle açılan davayı, dosyadaki belgelerin incelenmesinden yükümlün yağın doludan dolayı narenciye ürünlerinin zarar görmesi nedeniyle ihracatı gerçekleştirmediği ve başlangıçta alınan ihracat kredisinin teminatı amacıyla tesis edilen ipotek işlemi sırasında uygulanan damga vergisi ve tapu harcı istisnasının ihracatın gerçekleşmemesi nedeniyle kaldırıldığı ve tahakkuk eden vergi ve harcın zamanında ödendiği anlaşıldığı, 213 sayılı Kanununun 13. maddesinde kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetlerin mücbir sebep olarak sayıldığı, bu durumda davacının mücbir sebep nedeniyle ürününü ihraç edemediği sonucuna ulaşıldığı...”²⁶

1.2.1.4. *Sahibinin İradesi Dışındaki Sebepler dolayısıyla Defter ve Vesikaların Elinden Çıkış Bulunması*

Vergi yükümlüleri vergi ile ilgili ödevlerini ya da işlemlerini idarece veya yargı organlarınca alınan tedbirler nedeniyle süresi içinde yerine getirememiş olabilirler. Vergi usul Kanunda bu durum özel bir hükme bağlanmıştır. Buna göre defter ve belgeler inceleme amacıyla idare tarafından muhafaza altına alınmışsa, yükümlüler istedikleri zaman bu defter ve belgeleri inceleyebilirler. Ancak defter

²⁶ Dnş. 9D. 1997/4407 E., 19997/4513 K., 27.11.1997 T.

ve belgelerin muhafaza altına alındığı tarihten beyanname verme tarihine kadar olan süre bir aydan azsa, yükümlünün beyanname verme süresi kendiliğinden bir ay uzar. Görüldüğü gibi defter ve belgelerin inceleme elemanında bulunması kural olarak mücbir sebep sayılmaz. Ancak yargı organları yükümlüye, idare tarafından alıkonan defter ve belgeleri incelemesi için izin verilmemesi halinde bu durumu mücbir sebep olarak kabul etmektedir. Bazı durumlarda da vergi yükümlüleri mahkeme tarafından alınan tedbirler dolayısıyla defter ve belgeleri üzerinde tasarruf edebilme olanağını yitirirler.

Örneğin; terekenin tahriri amacıyla murisin işyeri mühürlenmiş olabilir yada terekeye el koyan mahkemece defter ve belgeler alınmış olabilir. Bu hallerde de defter ve belgeleri mahkeme kaleminde inceleme olanağı tanındığı sürece mücbir sebep yoktur. Ancak yükümlünün talebine rağmen bu olanak tanınmamışsa mücbir sebebin varlığını kabul etmek gerekir.²⁷

1.2.1.4.1. Konuya İlişkin Danıştay Kararları :

- ❖ *“..yükümlü her ne kadar defterlerinin çalındığını bu nedenle incelemeye ibraz edilemediği ve ortada mücbir sebep bulunduğunu iddia etmekte ise de, ...Polis Karakolunda, şirket vekili ve şoförü nezdinde düzenlenmiş müşteri ifade tutanaklarına göre, şirkete ait defter ve belgelerin bulunduğu kamyonetin işyerinin önünde kapıları açık ve kontak anahtarı üzerinde park edilmiş vaziyette çalındığı ve daha sonra da kamyonetin yolun solunda çamura batmış şekilde bulunduğu ve içinden defterlerin alındığı belirtilmiştir. Bu şekilde izah edilen çalınma şekli ticari hayatın icap ve koşullarına uygun düşmemektedir. Zira ticari belge niteliğinde olan söz konusu defterlerin kamyonetle taşınması ve kamyonetin üzerinde anahtarı ile birlikte kapıları açık bir şekilde park edilmesi ve bu şekilde park edilen kamyonetin çalınması ticari hayatın akışına ters düşmektedir. 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 13/4 üncü maddesinde, sahibinin iradesi dışındaki*

²⁷ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e, s.119-120

*sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elden çıkmış bulunması hali mücbir sebep olarak kabul edilmiş ise de yukarıda açıklanan duruma göre olayda mücbir sebepten söz etme olanağı bulunmamaktadır...*²⁸

- ❖ *“..mücbir sebep olduğu iddia edilen durumun, kanıtlanmadıkça, vergilendirme işlemlerine ve vergi ödevleriyle ilgili yükümlülükler etkisi yoktur. Olayda; davacı Şirket tarafından defterlerinin çalındığına dair hukukça itibar edilebilecek bir kanıt getirilmiş değildir. Yalnızca, tek yanlı ifadeye dayalı zayi belgesi ise, Yargıtay içtihatlarında da açıkça ortaya konulduğu gibi, bu konuda kanıt olabilecek nitelikte değildir. Öte yandan; ekonomik değeri olmayan kullanılmış defterlerin çalındığı yolundaki iddianın hayatın doğal akışına aykırı olduğu da, yine hırsızlık suçunun unsurları konusunda uzman Yargıtay Ceza Dairelerinin içtihatlarıyla kabul edilen gerçektir. Dolayısıyla, olayda, davacı Şirketin yasal defterlerini haklı neden olmaksızın incelemeye ibraz etmediğinin kabulü için hukuksal zorunluluk vardır...”*²⁹
- ❖ *“..Her ne kadar, davacı Şirket, muhasebeci tarafından alıkonulan defter ve belgelerini icra yoluyla geri aldığını belirterek buna ilişkin belge sunmuş ise de, mevzuatta, defter ve belgelerin muhasebeci nezdinde muhafaza edileceğine ilişkin zorunluluk bulunmadığından, bu hususun mücbir sebep olarak kabulüne olanak bulunmamaktadır...”*³⁰
- ❖ *“..Her ne kadar,... Bankasının iflasına karar verildiği, yapılan birinci alacaklılar toplantısı sonucunda iflas idaresinin göreve başladığı, dolayısıyla beyannamenin verilmemesinin bankanın iradesi dışında gerçekleştiği, bu hususunun 213 sayılı Kanununun 13'üncü maddesi çerçevesinde incelenmesi gerektiği ileri sürülmekte ise de, beyannamenin verilmemesine neden olan durumun, mahkeme kararı veya yetkili kamu kuruluşlarınca düzenlenen belge ile tevsik veya ispat olunmaması nedeniyle, olayın mücbir sebep kapsamında değerlendirilmesi mümkün görülmemiştir...”*^{31 32}

²⁸ Dnş. 11D. E. 1997/2352, K. 1998/4653, T. 22.12.1998

²⁹ DVDGK. E. 2004/141, K. 2005/4, T. 18.2.2005

³⁰ Dnş. 7D. E. 2001/4013, K. 2004/963, T. 12.4.2004

³¹ Dnş. 7D. E. 1998/993, K. 1999/3059, T. 23.9.1999

³² Dnş. 7D. E. 1998/3860, K. 1999/2618, T. 16.6.1999

- ❖ *“..Vergi Mahkemesinde dava açan yükümlü; defter ve belgelerinin daha önce açılmış bir dava nedeniyle adli yargı yerine sunulduğu ve halen sözü edilen mahkemede bulunduğu, inceleme elemanına bu yüzden ibraz edilemediğini, bu durumun elemana bildirildiği, ikinci istem üzerine mahkemeden alınan yazının kendilerine ulaştırılmadığı, olayda re'sen takdir nedeni bulunmadığı ve takdir matrahının gerçeği yansıtmadığını ileri sürmüştür.... mahkemeye gönderilen defter ve belgelerin, davacının elinde olmayan nedenlerle ibraz edilemediği açık olduğundan bu yönden de yapılan takdir dayanaksız ve hukuka aykırıdır.”³³*
- ❖ *“..defter ve belgelerin mali kriz sebebiyle ayaklanan yaklaşık 1000 işçi tarafından tahrip olunduğunu ileri sürdüğü; ... Hukuk Mahkemesinde açmış olduğu davada ise, bilirkişiye, tahribatın işten çıkarılan işçilerce yapılmış olabileceği açıklamasında bulunduğu; bilirkişi tarafından ise, yalnızca defterlerin ""kullanılamaz"" durumda olduğunun ve noter tasdikli bilgisayar yapıklarının parçalandığının tespit edildiği; belgeler hakkında Şirket yetkilisinin beyanı dışında bir saptamanın yapılmadığı anlaşılmıştır. Esasen, iş yerinde defter, belge ve bilgisayarların tahribi ve, özellikle, işçi ayaklanması, kimlikleri bilinsin bilinmesin failleri hakkında emniyet yetkililerinin ve adli makamların soruşturma yapmalarını gerektiren adli vakıadır. Böyle bir vakianın, anılan yetkililerce düzenlenen tespit tutanaklarına ve diğer belge ve kararlara geçmemiş olması olanaksızdır. Oysa, olayda, ne inceleme elemanına, ne de mahkemeye, emniyet yetkililerince veya adli makamlarca düzenlenen ve olayı, tahrip keyfiyetini ve tahribatın boyutlarını saptayan herhangi bir belge ibraz edilmiştir. Olayda, davacı Şirketin dayandığı tek belge, asliye hukuk mahkemesince tespit davasında tayin edilen bilirkişice düzenlenen rapordur. Ancak; bu raporda, yalnızca defterlerin ""kullanılamaz"" halde oldukları yolunda tespit vardır. Yasal defterlerin kullanılamaz durumda bulunması ve noter tasdikli bilgisayar yapıklarının (çıktılarının) parçalanmış olması, bunların okunamaz durumda olduklarını da göstermez. Parçalanmış olsa dahi, parçalarından, ilgili kaydın neye ait olduğunun tespiti olanaklıdır. Ayrıca; yukarıda da söylenildiği gibi, anılan raporda, belgelerle ilgili*

³³ DVDGK. E. 1996/105, K. 1997/477, T. 13.11.1997

herhangi bir saptama da yoktur. Daha açık olarak; dosyada, tahrip olayının mücbir sebep sayılabilecek koşullarda gerçekten meydana geldiğine dair inandırıcı bir kanıt mevcut değildir...”³⁴

1.3. Mücbir Sebeplere İlişkin Yasal Düzenleme

Vergi Usul Kanununda mücbir sebeplerin bulunması halinde, bu sebepler ortdan kalkıncaya kadar sürelerin işlemeyeceği ve tahakkuk zamanaşımının işlemeyen süreler kadar uzayacağı belirtilmiştir (**Vuk m. 15**).

Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunda mücbir sebeplerle ilgili bir hükme yer verilmemiş, ancak bu yasanın 8 inci maddesinde sürelerin hesaplanmasında ve tebliğlerin yapılmasında Vergi usul Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Yazında ve uygulamada bu yollamanın sadece VUK 18 inci maddesinde yer alan sürelerin hesaplanmasına ilişkin hükmü değil, 14 - 18 inci maddelerin yer aldığı üçüncü bölümün tamamını kapsadığı görüşü kabul edilmektedir. Dolayısıyla mücbir sebeplerin meydana gelmesi durumunda AATUHK’da yer alan süreler işlemeyecektir. Danıştay uygulaması da bu yöndedir.³⁵

İdari Yargılama Usul Kanununun 31 inci maddesi belirli konularda (ehliyet, teminat, bilirkişi vb.) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yollama yapmıştır. Bunların dışında kalan konularda vergi uyuşmazlıkları ile ilgili olarak VUK hükümlerinin uygulanacağını belirtmiştir. Bu hüküm uyarınca; VUK’un mücbir sebeplerin sürelerin işlemlerini durdurulmasını öngören 13’üncü ve 15’inci maddeleri hükümleri, vergi yargısı ile ilgili olarak İYUK’da yer alan süreler bakımından da geçerli sayılmalıdır.³⁶ Danıştay uygulaması ise aksi yöndedir.³⁷

³⁴ Dnş. 7D. E. 2001/827, K. 2003/381, T. 6.2.2003

³⁵ Dnş. 4D. E. 1989/2535, K. 1990/1153, T. 2.4.1990

³⁶ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 117-118

³⁷ Dnş. 4D. E. 1983/1798, K. 1983/9605, T. 19.12.1983;

Dnş. 4D. E. 1983/1850, K. 1984/918, T. 7.3.1984

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. “MÜCBİR SEBEP”İN SONUÇLARI

Mücbir sebebin meydana geldiği, vergi yükümlüleri ve sorumluları tarafından kanıtlandığı takdirde vergi işlemleri ve ödevleri ile ilgili süreler engel durum devam ettiği sürece durur. Bir olayın mücbir sebep olup olmadığını vergi idaresi takdir eder. Vergi idaresi takdir yetkisini kullanarak mücbir sebep iddiasını kabul etmemişse vergi yükümlüleri bu konuda vergi yargısı organlarına başvurabilirler.

Mücbir sebebin sürelerin işlemlerini durdurucu etkisinin bir sonucu olarak, mücbir sebep ortadan kalktıktan sonra yapılan işlemler ve ödevler zamanında yapılmış gibi geçerli sayılır.³⁸ Öte yandan, mücbir sebeplerin meydana geldiğinin kanıtlanması halinde vergi cezası da kesilmez (VUK m. 373) .

2.2. Mücbir Sebeplere Bağlı Olarak Sürelerin Uzaması Hali

Vergi Usul Kanunu 14. maddesi birinci fıkrasında :

“Vergi muamelelerinde süreler vergi kanunları ile belli edilir.”

ifadesine yer verilmiştir.

Kanuni sürelerin dayanağı vergi hukukunda egemen olan verginin kanuniliği ilkesidir. Mükellefin vergi ödevini yerine getirmesini engelleyen söz konusu olayların varlığı ise kanuni sürelerin uzamasına neden olmaktadır.

³⁸ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 120-121

Öyle ki; mücbir sebeplerden herhangi birinin bulunması halinde, bu sebep ortadan kalkıncaya kadar süreler işlememekte, vergilendirme ile ilgili olarak belirlenmiş olan kanuni veya idari süreler durmaktadır. Duran süreler, mücbir sebep halinin ortadan kalkmasından sonra yeniden işlemeye başlayacaktır.³⁹ Bu takdirde tarh zamanaşımı, tahakkuk zamanaşımı da işlemeyen süreler kadar uzayacaktır (vuk m.15/1) .⁴⁰ ⁴¹ Ancak Danıştay 3'üncü Dairesi bu hükmü dar yorumlayarak mücbir sebebin ceza zamanaşımını durudurmayacağına karar vermektedir.⁴²

Örneğin: Gerçek usulde gelir vergisi mükellefi olan ve ticaretle uğraşan mükellef (a) 2004 takvim yılına ait yıllık gelir vergisi beyannamesini vermeden 12.3.2005 tarihinde kalp krizi geçirmiş ve hastaneye kaldırılmıştır. Mükellef (a) kaldırılmış olduğu hastanede 17.6.2005 tarihine kadar tedavi görmüş ve bu tarihte taburcu olmuştur.

Bu durumda mükellef (a) 20.06.2005 tarihi mesai bitimine kadar yıllık gelir vergisi beyannamesini ilgili vergi dairesine verebilir. Çünkü mükellefin kalp krizi geçirmiş olduğu tarihte (12.03.2005), beyanname verebilmesi için 4 günlük süresi vardır. Mücbir sebep nedeniyle durmuş bulunan 4 günlük süre, mücbir sebebin ortadan kalktığı ve 17.06.2005 tarihinden itibaren yeniden işlemeye başlayacak ve 20.06.2005 tarihinde sona erecektir.

Diğer taraftan; mükellefin hastanede tedavi görmüş olduğu zaman içinde, süreye bağlı olan vergilendirme ile ilgili mükellefiyetleri bakımından da mücbir sebep hali var sayılacaktır.

Bu dönem için mükellefe vergi cezası kesilmeyeceği gibi,⁴³ vergi borcuna gecikme zammı da uygulanmaz. Zira, VUK uyarınca süreler

³⁹ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 44

⁴⁰ Prof. Dr. S. Ateş Oktar, a.g.e, a.s.

⁴¹ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 138

⁴² Dnş. 3D. E. 1987/670, K. 1987/1843, 16.09.1987 T.

⁴³ Bkz. VUK m. 373,

Ayrıca bu konuda Prof. Dr. S. Ateş Oktar : “ Bu yönüyle mücbir sebep, kusurluluğu kaldıran, dolayısıyla ceza kesilmeyecek hallerdendir.” demektedir.

işlemediğinden, borcun vadesi de gelmez ve vade dolmadığından gecikme zammı uygulanmaz.⁴⁴

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz bu durumlar, mücbir sebep halinin sürelerin işlemlerini durdurucu etkisinin birer sonucudur.

Mücbir sebeplerle gecikme VUK m. 15/1’de şu şekilde düzenleme altına alınmıştır :

“13’üncü maddede yazılı mücbir sebeplerden herhangi birinin bulunması halinde bu sebep ortadan kalkıncaya kadar süreler işlemez. Bu takdirde tarh zamanasını işlemeyen süreler kadar uzar.

Vergi Hukukunda mücbir sebeplerin, sürelerin işlemlerini durdurucu etkisi değişik hukuki niteliklerdeki bütün süreler bakımından geçerlidir. Anılan hükümde mücbir sebeplerin süreleri durdurucu etkisi belirtilirken, kanuni ve idari süre ayrımı yapılmamıştır. Bu nedenle mücbir sebeplerin her iki sürenin de işlemlerini durdurduğu kabul olunmaktadır.⁴⁵ Vergi yargısı organları önceleri mücbir sebeplerin sadece vergi ödevleri ile ilgili sürelerin işlemlerini durduracağını kabul etmiş olmalarına karşı; daha sonraları verdikleri kararlarda mücbir sebeplerin etkisini diğer süreler bakımından da kabul etmişlerdir.⁴⁶

Mücbir sebep bütün süreler için geçerli olsa da, belli bir mücbir sebebin ortaya çıkması aynı anda bütün sürelerin durması anlamına gelmemektedir. Söz konusu hallerde, mücbir sebep sadece etkili olduğu süreyi durdurmaktadır.⁴⁷

Örnek vermek gerekirse: Mükellefe ait defter ve belgelerin yanmış olması durumu, daha önce tahakkuk etmiş bulunan vergi borçlarının ödenmesini etkilemez.

⁴⁴ Doç. Dr. Elif Sonsuzoğlu, Türk Vergi Hukukunda Fer’i Borç ve Alacak Olarak Faiz, İstanbul, 2001, s.37

⁴⁵ Prof. Dr. Binnur Çelik, a.g.e., s.156

Ayrıca Bkz. Nami Çağan, **Vergi Hukukunda Süreler**, A.Ü.H.F. Yayınları, No. 389, Sevinç Matbaası, Ankara, 1975, s.148

⁴⁶ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 120

⁴⁷ Doç. Dr. Elif Sonsuzoğlu, a.g.e., s.37

Bu haliyle mücbir sebep, ilgili olduğu yani, etkilediği süreleri durdurmaktadır.

VUK'nun 114 üncü maddesinde; vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın başından başlayarak beş yıl içerisinde tarh ve tebliğ edilmezse zamanaşımına uğrayacağı belirtilmiştir. Ancak aynı kanunun 15 inci maddesinde, bu süreler içerisinde mücbir sebep hallerinden birisi meydana gelirse, beş yıllık tarh zamanaşımının mücbir sebepler nedeniyle işlemiş olan süre kadar uzayacağı açıklanmıştır.⁴⁸

Kanımızca, mücbir sebep halinin tarh zamanaşımı süresinin de uzamasına sebebiyet vermesi halinin kabul edilmesi yanlıştır. Şöyle ki; mücbir sebep hali mükellefin ödevini yerine getirmesini engelleyen imkansızlık halinin varlığı nedeniyle şahsına tanınmış bir hak olup; söz konusu süre zamanaşımı için öngörülmüş olan 5 yıllık süre ile kıyas edilemeyecek bir süredir. İdarenin görevini ifa etmekte ihmali nitelikte davranışları yüzünden, alacağını zamanaşımına uğratması ihtimali ile vergi yükümlüsünün imkansızlık nedeniyle vergi borcunu ifa edememesi halinin karşılaştırılması uygun düşmemektedir. Bu haliyle idarenin mücbir sebep halinden ötürü zamanaşımı süresinin uzamasından faydalanabilmesi için; vergi tahsilini engeller nitelikte herhangi bir mücbir sebep halinin kendi bünyesinde de vuku bulması gerektiği görüşündeyiz.

Tarh zamanaşımının mücbir sebep nedeniyle uzayabilmesi için; vergilendirme ile ilgili ödevin yapılması gereken süre içerisinde meydana gelmesi veya daha önce meydana gelmiş olmakla beraber, bu süre içerisinde de devam etmesi ve süreyi doldurmuş olması gerekir. Başka bir ifadeyle, vergilendirme ile ilgili görevin yapılması için belirlenmiş olan süreden önce meydana gelen veya bu sürenin bitmesinden sonra meydana gelen mücbir sebepler tarh zamanaşımını uzatmayacaklardır.⁴⁹

Örnek: Gelir vergisi mükellefi olan (a) 1 Mart 2005 - 1 Temmuz 2005 tarihleri arasında ağır hastalık geçirmiştir.

⁴⁸ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 45

⁴⁹ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 45

Bu duruma göre; mükellef (a) nın 2004 takvim yılına ait yıllık gelir vergisi beyannamesini verme süresi bakımından mücbir sebep durumu mevcuttur. Bu nedenle de mükellef (a), 2004 takvim yılına ait beyannamesini mücbir sebep halinin sona erdiği 1 Temmuz 2005 tarihinden itibaren 15 Temmuz 2005 tarihine kadar verebilecektir. Bu duruma göre de beyanname verme süresi mücbir sebep nedeniyle 4 ay uzamış olacaktır.

İşte; 2005 takvim yılı içinde meydana gelen mücbir sebep nedeniyle, 2004 takvim yılına ait tarh zamanaşımı süresi de 4 ay uzamış olacaktır. Yani 2004 takvim yılına ait tarh zamanaşımı süresi 31.12.2009 tarihinde dolması gerektiği halde, süre mücbir sebep dolayısıyla durmuş olduğu 4 aylık süre kadar uzayacak ve tarh zamanaşımı da 30 Nisan 2010 tarihinde son bulacaktır.

Oysa mükellef (a) nın ağır hastalığı 15.01.2005 - 20.02.2005 tarihleri arasında meydana gelmiş olsaydı, mücbir sebep var olmakla birlikte mükellefin 2004 takvim yılına ait yıllık gelir vergisi beyannamesinin verilmesi bakımından, mücbir sebep hali, beyanname verme süresi olan 15 Mart 2005 tarihinden önce sona ermiş olduğundan mükellef (a) beyannamesini 15 Mart 2005 tarihine kadar verecektir. Bu duruma göre, ağır hastalık nedeniyle mükellef (a) nın, beyanname verme süresi içinde mücbir sebep hali bulunmadığından, sürede durmamış olacak ve tarh zamanaşımının uzaması söz konusu olmayacaktır. 2004 yılına ait tarh zamanaşımı süresi de normal olarak 31.12.2009 tarihinde sona erecektir.

2.3. Mücbir Sebep Halinde Fer'i Alacakların Durumu

Mücbir sebep hallerinde süreler ve borcun vadesi mücbir sebep haliyle bağlantılı olarak uzar ve vade dolmadığından gecikme zammı uygulanmaz. Mücbir sebebin ortadan kalkmasıyla uzayan süreye bağlı olarak yeni bir vade

gerçekleşir ve ancak, yeni vade dolana kadar ödeme yapılmazsa, gecikme zammı işlemeye başlar.⁵⁰

Mücbir sebep ödeme süresini de uzatır. Ancak, bu süre zarfında gecikme zammı alınıp alınmayacağı tartışmalıdır. Mücbir sebep hallerinden birinin varlığı cebri tahsilatı durdurur ve ceza kesilmesini engeller. Ancak, gecikme zammı ceza olmadığından, mücbir sebep halinden etkilenmeyeceğini ileri sürenler bulunmaktadır..⁵¹

Öncel, Kumrulu ve Çağan ise; bizimde katıldığımız görüşlerinde, alacağın mücbir sebepler yüzünden vadesinde ödenmemesi halinde gecikme zammı uygulanmaması gerektiğini savunmaktadırlar.⁵²

Bununla birlikte, Danıştay kararlarının bir kısmında gecikme zammı uygulanmayacağı ifade olunmakta^{53 54}, diğer kısmında ise bunun aksi yönde kararlar verilmiş bulunmaktadır. Vergi idaresi ise, mücbir sebep halinde gecikme zammı uygulamamaktadır.⁵⁵

Son olarak belirtmemiz gereken husus, eğer vergi önceden tahakkuk etmiş olmayıp, mücbir sebep dolayısıyla beyanname de geç verilmişse, vergi tahakkuk etmediğinden gecikme zammı işlemez. Yani, mücbir sebep tahsil aşamasında da geçerli kabul edilmektedir.⁵⁶

⁵⁰ Doç. Dr. Elif Sonsuzoğlu, a.g.e., s.37

⁵¹ Bkz. Yılmaz Özbacı, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları, Ankara 2000, s.167

⁵² Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 128
Ayrıca Bkz. Yılmaz Özbacı, a.g.e.

⁵³ Dnş. 4D. 1980/3181 E., 1981/848 K.

Dnş. 7D. 1967/2895 E., 1968/1363 K.

⁵⁴ DDDK bir kararında mücbir sebep dolayısıyla davacının borcunu süresinde ödeyememesi üzerine kendisinden ayrıca gecikme zammı istenmesini hukukun genel ilkelerine aykırı görmüştür. Bkz. DDK. E. 65/248, K. 66/534, 6.05.1966 T.

⁵⁵ Bkz. Nurettin Eroğlu, Açıklamalı ve İçtihatlı Vergi Usul Kanunu, Ankara 1989, s.147

⁵⁶ Bkz. D. 4D. 1974/1371 E., 1975/179 K.

2.4. Mücbir Sebebin Vergi Cezası Kesilmesini Önlemesi

VUK 373 maddesine göre, mücbir sebeplerden herhangi birinin varlığı genel olarak biliniyorsa veya bu durum belgelenir ve ispat edilirse vergi cezası kesilmez. Bu yönü ile mücbir sebep, kusurluluğu kaldıran dolayısıyla ceza kesilmeyecek hallerdendir.^{57 58}

Yüksek mahkeme kararlarında; “mücbir sebebin, vergi cezasının kesilmesine engel olabilmesi için, malum olması veya tevsik yada ispat edilmiş bulunması gereklidir” denilmektedir.^{59 60}

Başka bir ifadeyle; mükellef mücbir sebepler nedeniyle vergilendirme ile ilgili bir kısım görevlerini belli şekil ve sürelerde yerine getirmemiş olursa, vergi cezası kesilmez. Dikkat edilecek olursa, mücbir sebep vergi ile ilgili bir görevin normal süresinde yerine getirilmemiş olması durumunda kesilecek cezayı önler. Bunun dışında, mücbir sebebin etkilemediği veya mücbir sebebin devam süresi dışında kalan bir fiille işlenen suç için, vergi cezası normal olarak kesilir. Ayrıca mücbir sebep, söz konusu halin meydana gelmesinden önce kesilmiş olan vergi cezalarını da ortadan kaldırmaz⁶¹

⁵⁷ Prof. Dr. S. Ateş Oktar, a.g.e, s.99

⁵⁸ B.g. Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 218

⁵⁹ Dnş. 7D. E. 1998/3860, K. 1999/2618, T. 16.6.1999

⁶⁰ Bkz. VUK m. 373

⁶¹ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 702

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Mücbir Sebebin Geçerlilik Alanı

Vergi hukukunda mücbir sebeplerin, sürelerin işlemlerini durdurucu etkisi değişik hukuki niteliklerdeki bütün süreler bakımından geçerlidir. Vergi yargısı organları önceleri mücbir sebeplerin sadece vergi ödevleri ile ilgili sürelerin işlemlerini durduracağını kabul etmişlerdir. Ancak, daha sonraları, verdikleri kararlarda mücbir sebeplerin etkisini diğer süreler bakımından da kabul etmişlerdir.⁶²

Mücbir sebeplerin sürelerin işlemlerini durdurucu etkisi, kural olarak vergi yükümlükleri ve sorumluları bakımından kendisini gösterir. Vergi yükümlü ve sorumlularının yakın akrabalarına yönelen mücbir sebepler vergi yükümlü ve sorumlularının vergi ile ilgili ödev veya işlemlerinin süresi içinde yerine getirilmesini engellese bile, bu tür durumlar mücbir sebep sayılmamaktadır. Mücbir sebeplerin yükümlünün, vergi sorumlusu durumunda olan yasal temsilcilerine yönelmesi halinde ise sürelerin işlemleri durur. Bunun gibi; mücbir sebepler vergi yükümlülerinin iradi temsilcileri olan umumi vekilleri bakımından meydana gelmişse bu durum da mücbir sebep olarak kabul edilmelidir. Gerçi vergi yasalarımızda umumi vekilinin vergi sorumlusu olarak kabul edileceğine ilişkin herhangi bir hüküm yoktur; ancak uygulamada umumi vekiller yükümlülerin vergi ile ilgili ödevlerini onlar adına yapabilmektedirler. Ayrıca VUK 94 üncü maddesi 1 inci fıkrasında umumi vekillere tebligat yapılabileceği açık olarak hükme bağlamıştır. Buna karşılık, bir işletmenin vergi işleriyle görevli muhasebecisine yönelen mücbir sebep halinde, bu kişi hiçbir şekilde vergi

⁶² Dnş. 4D. E. 1972/4356, K. 1973/3367, T. 13.6.1973

sorumlusu sayılmaycağından, mücbir sebep hali sürelerin işlemlerini engellemeyecektir.⁶³

3.2. Mücbir Sebep Halinden Yararlanabilecek Kişiler

Mücbir sebepler; mükellef, vergi sorumlusu ve kanuni temsilciler için geçerlidir. Bazı hallerde, umumi vekillerle ilgili mücbir sebeplerin, mükellef yönünden de kabul edildiği durumlar vardır.

Mükellefin şahsı ile ilgili olan mücbir sebepler, vergilendirme ile ilgili süreleri durdurur. Mükellefe ait vergilendirmeye ilişkin ödevlerin kanuni temsilciler tarafından yerine getirildiği durumlarda, kanuni temsilcilerin şahsı ile ilgili olarak ortaya çıkan mücbir sebep halleri de mükellefe ilişkin süreleri etkiler. Ancak, tüzel kişilerde birden fazla kanuni temsilcinin bulunması halinde, mücbir sebep halinin süreleri etkilemesi söz konusu olmayacaktır.⁶⁴

Kanuni temsilcinin şahsı ile ilgili bulunan mücbir sebeplerin, uzun süreli veya sürekli olması durumunda, temsilcinin değiştirilmesi veya yeni bir temsilci daha tayin edilmesi gerekir. Kanımızca; bu konuda vergi idaresinin, gerektiğinde mahkemeye başvurma hakkının bile olması gereklidir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus da mükellefin vergilendirme ile ilgili ödevlerinin bir kısmının veya tamamının umumi vekil vasıtası ile yerine getirilmesi halidir. Bu durumda umumi vekilin şahsı ile ilgili mücbir sebeplerin mükellef açısından süreyi durdurmaması gerekecektir. Zira; böyle bir durumun meydana gelmesi halinde, vergilendirme ile ilgili ödevler bizzat mükellefin kendisi tarafından yerine getirilebilir.⁶⁵ Ancak kanımızca; pek tabii ki, mükellef ile vekil arasında söz konusu mücbir sebebin vukuuna ilişkin bilgilendirmenin

⁶³ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 120

⁶⁴ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 48

⁶⁵ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 48

sağlandığı ana kadar ki süre için, vekilin şahsında meydana gelen mücbir sebebin mükellefe sirayet etmesi gereklidir.

Uygulamada çok rastlanılan bir durum da, mükellefin kayıtlarının işlenmesi veya defter ve belgelerin ibraz edilmesi yönünden muhasebecisinin hastalığı veya seyahatte olduğu şeklinde ileri sürülen mazeretlerdir. Ancak bu gibi durumların mücbir sebep olarak kabul edilmesine imkan yoktur. Zira vergi idaresinin muhatabı mükellefin kendisi ve ancak bazı özel durumlarda kanuni temsilcisidir. Muhasebeci ise; mükellefin yapması gereken ödevler bakımından vergi idaresine karşı muhatap veya sorumlu olarak kabul edilmemektedir.⁶⁶

3.3. Mücbir Sebep Halinin İspatı

Mücbir sebep haline özgü düzenlemeden faydalanmak isteyen yükümlünün söz konusu halin varlığını ve şahsının bu durumdan etkilendiğini ve bu haliyle vergi yükümünü ifa etmekte güçlük yaşadığını kanıtlaması gerekmektedir.

Yüksek mahkeme kararlarında mücbir sebep halinin var olduğunun kabul olunacağı haller, şu şekilde ifade olunmaktadır: “*Mücbir sebebin malum olması, doğal afetlerde olduğu gibi, herkesçe biliniyor olması demektir. Diğer hallerde, mücbir sebebin iddia eden tarafından tevsik veya ispat edilmiş olması gereklidir. Tevsik ve ispat, mahkeme kararı, yetkili kamu kuruluşlarınca düzenlenen belge veya doktor raporu ile yapılabilir.*”⁶⁷

⁶⁶ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 48

⁶⁷ Dnş. 7D. E. 1998/3860, K. 1999/2618, T. 16.6.1999

3.4. Mücbir Sebeplerin Sona erdiği Zamanın Tespiti

Mücbir sebeplerden herhangi birinin varlığı halinde durmuş olan süreler işbu sebebin ortadan kalkması ile yeniden işlemeye başlar.

Mücbir sebep halinin ortadan kalktığı tarihin tespiti ise; her hadiseye göre kendi içinde çözümlenmelidir.

Deprem, yangın ve su basması gibi genel nitelikteki afetler, eğer bir bölgenin tamamını veya bir kısmını etkilemiş ise, bu durum herkesçe bilinir ve mükellef tarafından tevsik edilmesine gerek görülmez. Vergi idaresi, geçmişte meydana gelen ve genel nitelikteki deprem bölgelerinde yapmış olduğu uygulamasında; mahalli idare heyetlerinden almış olduğu istişari kararlar üzerine deprem bölgesindeki tüm mükellefler bakımından, mücbir sebep halinin varlığını kabul etmiştir. Ayrıca, mücbir sebep halinin kalktığı tarihi de yine mahalli idare kurulunun istişari kararını dikkate alarak mükelleflerin tamamı için belli etmiştir. (VUK Gnl Tb. 277, 282 ve 295)

Örneğin: Marmara bölgemizde 17.08.1999 tarihinde meydana gelen deprem, mücbir sebep hali kapsamına girmektedir. 277 Sıra No'lu VUK Gnl. Tebliği⁶⁸ ile mücbir sebep hallerinde, mücbir sebebin başladığı tarih ile ortadan kaktığı tarih arasında vergi kanunlarında yazılı sürelerin işlemeyeceği vurgulanmış ve deprem bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin, mücbir sebep hali sayılan süre içinde beyanname vermek ve bu beyannamelere göre tahakkuk edecek vergileri ödemek zorunda olmadıkları açıklanmıştır.

277 Sıra No'lu VUK Gnl. Tebliği'nden sonra yayınlanan 407 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliği⁶⁹ ile, 17.08.1999 tarihinde meydana gelen depremden yoğun olarak etkilenen Kocaeli, Sakarya, Yalova illerinin merkez ve ilçeleriyle Bolu ilinin Düzce, Gökaya, Gümüsova, Cumayeri ve Çilimli ilçelerinde mükellefiyet kaydı bulunan tüm mükellefler ile İstanbul, Eskişehir ve Bursa

⁶⁸ RG. T. 01.09.1999, S. 23803

⁶⁹ RG. T. 23.10.1999, S. 23855

illerinde mükellefiyet kaydı bulunanlardan depremde zarar gören mükelleflerin, VUK kapsamına giren; Maliye Bakanlığı'nın vergi daireleri ile malmüdürlüklerine ödenmesi gereken, vade tarihi 01.10.1999 ila 01.11.1999 tarihleri arasına rastlayan, her türlü vergi, harç, fon ve paylar ile bunların fer'ileri ve cezalarının ödeme süresi, vadelerinin bitim tarihinden itibaren bu yerlerde mücbir sebep halinin ortadan kalktığı tarihin mesai saati bitimine kadar uzatılmıştır. Ayrıca, mücbir sebep halinin ortadan kalktığı tarihin daha sonra belirlenerek duyurulacağı ifade edilmiştir.

Genel nitelikte olmayan yangın, yer sarsıntısı veya su basması gibi afetlerde ise, mücbir sebep halinin kabul edilebilmesi için, mükellefin ilk önce afetin meydana gelmiş olduğunu, daha sonrada bu afetten şahsının zarar gördüğünü veya defter ve belgelerinin zayi olduğunu, bunun sonucu olarak da vergilendirme ile ilgili görevlerini zamanında yerine getiremediğini tevsik etmesi lazımdır. Ayrıca mükellef, mücbir sebebin sona erdiği tarihide ispat etmek zorundadır (VUK m.15) .

Ağır kaza veya ağır hastalık gibi durumların bulunması halinde, doktor raporu ile tevsik gerekmekte olup bu halde söz konusu raporda belirtilen mutlak istirahat süresinin bittiği tarihte mücbir sebep sona ermiş sayılmaktadır. Ağır kaza hali, sağlık yönünden fazla etki doğurmamışsa; mücbir sebep hali, kişinin ağır kazanın etkisinden kurtulduğu tarihte sona ermiş sayılacaktır.

Diğer taraftan; ağır kaza veya ağır hastalık durumu, mükellefin vergilendirme ile ilgili olarak görevlerini yerine getirmesi bakımında süreklilik gösterecekse veya tedavideki imkansızlıklar nedeniyle uzun bir süre devam edecekse, mücbir sebep hali kanuni temsilci veya umumi vekil tayin edildiği tarihte ortadan kalkar.⁷⁰

Örnek : Ağır trafik kazası geçiren mükellef (a) nın, tedavisinin uzun bir süre devam edeceği başlangıçta bellidir. İşlerini takip edemeyecek durumda olan mükellef (a); temyiz kudretini haiz ise, kendisine bir umumi vekil tayin

⁷⁰ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, a.g.e., s. 46-47

edecektir; temyiz kudretini haiz değil ise, mahkemece kendisine bir kanuni temsilci tayin edilecektir. Bu zaman itibariyle de mücbir sebep hali ortadan kalkmış sayılacaktır.

Tutukluluk ve mecburi gaybubet hallerinde mücbir sebebin sona ermesi ise, vergilendirme ile ilgili ödevlerin bizzat veya vekaleten yerine getirilmesi durumu doğduğu andan itibaren sona ermiş sayılır.

3.5. Maliye Bakanlığı'nın Mücbir Sebepler Konusundaki Yetkisi

Maliye Bakanlığı'nın mücbir sebepler konusundaki yetkisi, VUK m. 15/3 de: **“(5228 sayılı Kanunun 1'nci maddesiyle değişen fıkra) Maliye Bakanlığı, mücbir sebep sayılan haller nedeniyle; bölge, il, ilçe, mahal veya afete maruz kalanlar itibarıyla mücbir sebep hali ilân etmeye ve bu sürede vergi ödevlerinden yerine getirilemeyecek olanları tespit etmeye yetkilidir. Bu yetki vergi türleri ve işyerleri itibarıyla; beyannamelerin toplulaştırılması, yeni beyanname verme süreleri belirlenmesi ve beyanname verme zorunluluğunun kaldırılması şeklinde de kullanılabilir.”** şeklinde düzenlenmiştir.

Herhangi bir olayın mücbir sebep olup olmadığını takdir yetkisi vergi idaresindedir. Öyle ki; mücbir sebeplerin neler olduğunu düzenleyen VUK m. 13 de “gibi” ifadesine yer verilmiştir. Bu ifadeye dayanılarak mücbir sebepler belirlenirken genişletici yorum yapılması kaçınılmazdır. Nitekim, Maliye Bakanlığı bir muktezasında tereke tespit davasının devamını mücbir sebep saymıştır.⁷¹ Vergi idaresi takdir yetkisini kullanarak mücbir sebep iddiasını kabul

⁷¹ Prof. Dr. Binnur Çelik, a.g.e., s.155

etmemişse vergi yükümlüleri bu konuda vergi yargısı organlarına başvurabileceklerdir.⁷²

3.6. Zor Durum Hali

Vergi mükellefinin vergi ödevini ifa edememesi halleri mücbir sebepler ile sınırlı değildir. Mücbir sebep halinin yanı sıra VUK m.17 de zor durum hali ayrıca düzenlenmiştir. Zor durum hali ile Mücbir sebep halinin karıştırılmasına mahal vermemek için, çalışmamızda bu durumun da kısaca özetlenmesi gerektiği inancındayız.

VUK ilgili hükmü gereğince zor durumda olmaları nedeniyle vergi işlemleri ile ilgili ödevleri süresi içinde yerine getiremeyecek olanlara yasal sürenin bir katını, yasal sürenin bir aydan az olması halinde bir ayı geçmemek üzere Maliye Bakanlığı'na uygun bir süre verilebilir. Süre talebinde bulunanların yasal süre dolmadan idareye başvurmaları ve idarenin de gösterilen mazereti kabul etmesi gerekir. Ayrıca sürenin uzatılması halinde kamu alacağıda tehlikeye girmemelidir. VUK, zor durumun koşullarını belirtmemiştir. Bu haliyle; mücbir sebep sayılmamakla beraber yükümlünün vergi işlemlerini ve ödevlerini yerine getirmesini engelleyen bir çok neden “zor durum” kavramına girebilecektir.⁷³ Zor durum halini mücbir sebep halinden ayıran nokta ise; zor durum halinin mücbir sebep derecesinde ağır nitelik taşımamasıdır. *Örneğin, annesinin ağır hastalanması yükümlü yönünden mücbir sebep sayılmasa da Maliye Bakanlığınca zor durum sayılabilecektir.*

⁷² Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 120

⁷³ Prof. Dr. Mualla Öncel, Prof. Dr. Ahmet Kumrulu, Prof. Dr. Nami Çağan, a.g.e., s. 121

SONUÇ

Vergi Hukukunda sürelerin uzamasına sebebiyet veren mücbir sebep halleri, sınırlı dört grup halinde düzenlenmiş ancak; Kanunda mücbir sebep kavramının tanımına yer verilmemiştir. Bunun da ötesinde mücbir sebep halinde ispat yükü sabit olarak bırakılmış, idareye ise takdir yetkisi tanınmıştır. Bütün bu koşulların ötesinde, Danıştay tarafından da verilen çoğu kararda ispatlanmış mücbir sebep hali dahi başkaca sebeplerden ötürü “mücbir sebep halinin kabulüne olanak yoktur” şeklinde karar bağlanmıştır.

Bu haliyle, mücbir sebep halinde sürelerin uzaması, öncelikle somut vakanın mücbir sebep niteliğinde olup olmadığının tartışılmasına ve mükellefin ifada bulunamayışının mücbir sebep haliyle bağlantısının gösterilmesini doğuran bir ispat sorununa ve son olarak da, idarenin takdir yetkisine takılmaktadır. Elinde olmayan sebeplerden ötürü borcunu ifa edememiş olan mükellefe tanınan bu imkan, şu anki hali ile faydalanılması güç bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

YARARLANILAN KİTAPLAR

- Çelik, Binnur : “**Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsili Hukuku**”, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, Ekim 2002.
- Kızılot,Şükrü, Şenyüz,Doğan,
TAŞ,Metin, DÖNMEZ,Recai : “**Vergi Hukuku**”, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Ekim 2006.
- Öncel,Mualla, Kumrulu,Ahmet,
Çağan,Nami : “**Vergi Hukuku**”, 13.Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara, Mayıs 2006.
- Özbalcı,Yılmaz : “**Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları**”, Ankara, 2000
- Oktar,S. Ateş : “**Vergi Hukuku**”, 2. Baskı, İstanbul, 2006
- Sonsuzoğlu,Elif : “**Türk Vergi Hukukunda Fer’i Borç ve Alacak Olarak Faiz**”, İstanbul, 2001
- Uysal,Ali, Eroğlu,Nurettin : “**Açıklamalı ve İçtihatlı Vergi Usul Kanunu**”, 3.Baskı, Ankara, 2005

MEVZUAT AÇISINDAN YARARLANILAN KAYNAKLAR

213 Sayılı **Vergi Usul Kanunu**

2577 Sayılı **İdari Yargılama Usulü Kanunu**

6183 Sayılı **Amme Alacakları Tahsili Usulü Hakkında Kanun**

Danıştay Kararları, *Kazancı İçtihat Bilgi Bankası*,
Hukuk otomasyonu, 2006

EKLER

EK-1

296 SIRA NO'LU VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİ

Resmi Gazete No 24433

Resmi Gazete Tarihi 15/06/2001

Kapsam

Bilindiği gibi, 17/8/1999 tarihinde Marmara Bölgesinde, 12/11/1999 tarihinde Bolu ili ve çevresinde meydana gelen deprem nedeniyle 277 ve 282 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerine göre uygulanmakta olan mücbir sebep halinin, 295 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 31/5/2001 tarihi mesai saati sonu itibarıyla sona erdiği belirtilmiştir.

Bu Tebliğ ile mücbir sebep halinin devam ettiği süreye rastlayan yıllık beyannamelerin verilmesi süreleri 4605 sayılı Kanununun geçici 1 inci maddesinde yer alan yetkiye dayanılarak aşağıda şekilde yeniden belirlenmiştir.

Depremden etkilenen yörelerde bulunan ve 295 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile mücbir sebep hali 31/5/2001 tarihi itibarıyla sona eren mükelleflerin;

1- 1999 takvim yılına ait olup, 31 Ocak, 29 Şubat ve 31 Mart 2000 tarihleri mesai saati sonuna kadar verilmesi gereken yıllık gelir vergisi beyannameleri ile 2000 takvim yılına ait olup, 31 Ocak, 28 Şubat ve 31 Mart 2001 tarihleri mesai saati sonuna kadar verilmesi gereken yıllık gelir vergisi beyannamelerinin 31/7/2001 tarihi mesai saati sonuna kadar,

2- 1999 hesap dönemine ait olup 30/4/2000, 2000 hesap dönemine ait olup 30/4/2001 tarihi mesai saati sonuna kadar verilmesi gereken kurumlar vergisi beyannamelerinin 31/8/2001 tarihi mesai saati sonuna kadar, verilmesi gerekmektedir.

Özel hesap dönemi tayin olunan kurumlardan beyanname verme süreleri mücbir sebep halinin sona erdiği 31/5/2001 tarihinden önceki bir tarihe rastlayan kurumlar da bu döneme ait kurumlar vergisi beyannamelerini 31/8/2001 tarihi mesai saati sonuna kadar vereceklerdir.

Özel hesap dönemine ait kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi, mücbir sebep halinin ortadan kalktığı 31/5/2001 tarihinden sonraki bir tarihe rastlayan kurumlar

ise söz konusu beyannamelerini yasal beyanname verme süresi olan, özel hesap döneminin kapandığı ayı takip eden dördüncü ay içinde vereceklerdir.

Öte yandan, sigortacılık işlemleri nedeniyle banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyeti olanların mücbir sebep halinin devam ettiği süreye rastlayan banka ve sigorta muameleleri vergisi beyanamesi üzerine tahakkuk eden vergilerini Doğal Afetlerde Yapılacak Yardımların Düzenlenmesi ile Vergilerin Ödeme Sürelerinin Uzatılmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 576 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bakanlığımıza verdiği yetkiye istinaden, 2001 yılının Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında olmak üzere üç eşit taksitte ödemeleri uygun bulunmuştur. Diğer banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefleri mücbir sebep halinin devam ettiği süreye rastlayan banka ve sigorta muameleleri vergisi beyanamesi üzerine tahakkuk eden vergilerini 295 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği üzere beyanname verme süresi içerisinde ödeyeceklerdir.

Diğer taraftan, 295 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği üzere, deprem sonucu defter ve belgeleri zayi olup 282 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin 5 inci maddesindeki açıklamalar çerçevesinde zayi belgesi almış olan mükelleflerin 256 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği uyarınca düzenlemeleri gereken sadece 1999 yılına ilişkin A, B ve C formlarını düzenleme ve Bakanlığımıza gönderme zorunlulukları bulunmamaktadır.

Ancak, bunların dışında kalan ve mücbir sebep hali sona eren mükellefler 1999 yılına ilişkin A, B ve C formlarını düzenleyerek 31/12/2001 tarihine kadar vereceklerdir.

Ayrıca, zayi belgesi alınıp alınmadığına bakılmaksızın mücbir sebep hali sona eren mükellefler 2000 yılına ilişkin A, B ve C formlarını düzenleyerek 31/12/2001 tarihine kadar vereceklerdir.

Tebliğ olunur.

413 SERİ NO'LU TAHSİLAT GENEL TEBLİĞİ

Resmi Gazete No 24307

Resmi Gazete Tarihi 03/02/2001

Kapsam

17/08/1999 tarihinde Marmara Bölgesinde meydana gelen depremin mücbir sebep hali kapsamına girmesi nedeniyle bu bölgede bulunan mükelleflerin mücbir sebep hali sayılan süre içine rastlayan beyanname verme ve bu beyannameler üzerine tahakkuk edecek vergilerini ödeme süreleri ile ilgili açıklamalar 277(1) ve 282(2) Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile yapılmıştır. Bazı vergilerin ödeme süreleri ise Doğal Afetlerde Yapılacak Yardımların Düzenlenmesi ile Vergilerin Ödeme Sürelerinin Uzatılmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 576 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin(3) 2 nci maddesine dayanılarak yayımlanan 406(4) ve 407(5) Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği ve muhtelif tarihli yazılarla uzatılmıştır.

282 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin I inci bölümünde; gelir veya kurumlar vergisi yönünden mükellefiyet kayıtları; Sakarya, Bolu ve Düzce İllerinin merkez ve ilçeleri ile Kocaeli İlinin Gölcük, Karamürsel İlçeleri dışında bulunan mükelleflerin 10/1/2000 tarihinde mücbir sebep halinin sona erdiği, Sakarya, Bolu ve Düzce İllerinin merkez ve ilçeleri ile Kocaeli İlinin Gölcük, Karamürsel İlçelerinde mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin ise mücbir sebep halinin devam ettiği,

Mücbir sebep hali sona eren mükelleflerin, 17/8/1999 ila 10/1/2000 tarihleri arasında verilmesi gereken beyannamelerini; 11/1/2000 tarihine (bu tarih dahil) işlemeyen sürenin eklenmesi ile bulunacak beyanname verme süresi içerisinde verecekleri,

Tebliğin I/ (b) bölümünde mücbir sebep hali sona eren mükelleflerin, beyanname verme süreleri mücbir sebep halinin devam ettiği süre içinde kalan verilendirme dönemlerine ilişkin olarak verilecek beyannameler üzerine tahakkuk edecek vergi, fon ve paylarının ödeme sürelerinin dah sonra bir tebliğ ile belirlenerek duyurulacağı,

Tebliğin I/ (c) bölümünde de 406 ve 407 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliği ile ödeme süresi uzatılan vergilerden mücbir sebep hali sona eren yerlerde mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin ödemeleri gereken vergilerinin ödeme süreleri de tekrar

uzatılarak bu vergilerin ödeme sürelerinin daha sonra belirlenerek duyurulacağı açıklanmıştır.

Mücbir sebep hali sona eren il ve ilçelerde mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin 282 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin I/b bölümü ile ödeme süresi uzatılan gelir stopaj vergisi, banka sigorta muameleleri vergisi, damga vergisi beyannamesi ile beyan edilen damga vergisi, katma değer vergisi, ek vergi ve bu vergiler ile birlikte ödemeleri gereken diğer vergi, fon ve paylarının, aşağıda belirtilen tarihlerde ödenmesi uygun görülmüştür.

DÖNEMİ	VERGİLER NEVİ	BEYANNAME VERME SÜRESİ SON GÜNÜ *	ÖDEME SÜRESİ SON GÜNÜ *
7/1999	Gelir (Stp) Vergisi	14/01/2000	20/05/2001
5-6-7/1999	Gelir (Stp) Vergisi	14/01/2000	20/05/2001
7/1999	KDV	19/01/2000	25/05/2001
7/1999	Ek Vergi	19/01/2000	25/05/2001
7/1999	Damga Vergisi	14/01/2000	20/05/2001
8/1999	Gelir (Stp) Vergisi	30/01/2000	20/06/2001
8/1999	KDV	4/02/2000	25/06/2001
8/1999	Ek Vergi	4/02/2000	25/06/2001
8/1999	BSMV	25/01/2000	15/05/2001
8/1999	Damga Vergisi	30/01/2000	20/06/2001
9/1999	Gelir (Stp) Vergisi	30/01/2000	20/07/2001
9/1999	KDV	4/02/2000	25/07/2001
9/1999	Ek Vergi	4/02/2000	25/07/2001
7-8-9/1999	KDV	4/02/2000	25/07/2001
9/1999	BSMV	25/01/2000	15/06/2001
9/1999	Damga Vergisi	30/01/2000	20/07/2001
10/1999	Gelir (Stp) Vergisi	30/01/2000	20/08/2001
8-9-10/1999	Gelir (Stp) Vergisi	30/01/2000	20/08/2001
10/1999	KDV	4/02/2000	25/08/2001
10/1999	Ek Vergi	4/02/2000	25/08/2001
10/1999	BSMV	25/01/2000	15/07/2001
10/1999	Damga Vergisi	30/01/2000	20/08/2001
11/1999	Gelir (Stp) Vergisi	30/01/2000	20/09/2001
11/1999	KDV	4/02/2000	25/09/2001
11/1999	Ek Vergi	4/02/2000	25/09/2001
11/1999	BSMV	25/01/2000	15/08/2001

11/1999	Damga Vergisi	30/01/2000	20/09/2001
12/1999	Gelir (Stp) Vergisi	30/01/2000	20/10/2001
12/1999	KDV	4/02/2000	25/10/2001
12/1999	Ek Vergi	4/02/2000	25/10/2001
10-11- 12/1999	KDV	4/02/2000	25/10/2001
12/1999	BSMV	25/01/2000	15/09/2001
12/1999	Damga Vergisi	30/01/2000	20/10/2001

* Beyanname verme ya da ödeme süresinin son günü, resmi tatile rastlaması halinde süre, tatili takip eden ilk iş gününün mesai saati bitiminde sona ermektedir.

Diğer taraftan mücbir sebep halinin sona erdiği tarihten sonraki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak kanuni sürelerinde tahakkuk eden ve muhtelif tarihli yazılarımızla ödeme süresi uzatılan gelir stopaj vergisi ve bu vergi ile birlikte ödenmesi gereken diğer vergi ve payların da aşağıda belirtilen tarihlerde ödenmesi uygun görülmüştür.

VADE TARİHİ	VERGİLER NEV'İ	ÖDEME SÜRESİ SON GÜNÜ
20/02/2001	Gelir (Stp) Vergisi	20/11/2001
20/03/2001	Gelir (Stp) Vergisi	20/12/2001
20/04/2001	Gelir (Stp) Vergisi	20/01/2002

Bu Tebliğ ile belirlenen ödeme sürelerinin son günü sözkonusu amme alacaklarının vade tarihi olduğundan, bu tarihte ödeme yapılmaması halinde süresinde ödenmeyen amme alacağına 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun(6) 51 inci maddesine göre gecikme zammı tatbik edilecektir.

Tebliğ olunur.

17/8/1999 ve 12/11/1999 Tarihlerinde Meydana Gelen Depremlerden Zarar Görenlerin Vergi Borçları ve Vergi Cezalarının Terkini Hakkında Genel Tebliğ Sıra No:1

Resmi Gazete No 24719

Resmi Gazete Tarihi 07/04/2002

Kapsam

4731 sayılı “ 17/8/1999 ve 12/11/1999 Tarihlerinde Meydana Gelen Depremlerden Zarar Görenlerin Vergi Borçları ve Vergi Cezalarının Terkini ile Vergi Usul Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 30/12/2001 gün ve 24626 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanunun 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerden zarar görenlerden aranılan amme alacaklarının terkinin ile ilgili 1 ve 2 nci maddelerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar aşağıda açıklanmıştır.

I. KANUNUN KAPSAMI

A- Alacak Türü İtibarıyla

4731 sayılı Kanunun 1 inci maddesi kapsamına bu maddenin 1 numaralı fıkrası gereğince, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi, resim ve harçlar ile bunlara bağlı gecikme faizi, gecikme zammı, fon payı, vergi cezaları ve 16/8/1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanuna göre alınan eğitime katkı payı girmektedir. Ayrıca, 1 inci maddenin 9 numaralı fıkrası ile de Devlete ait alacaklardan Maliye Bakanlığına bağlı vergi dairelerince tahsil edilen ve Vergi Usul Kanunu kapsamına girmeyen; ancak, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilen amme alacakları için terkin konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmiştir.

Kanunun 2 nci maddesinde ise yıllık gelir ve kurumlar vergisi, geçici vergiler ile 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının 6 numaralı bendinin (b) alt bendi uyarınca kurumlarca yapılması gereken gelir

vergi tevkifatı kapsama alınmıştır. Bununla birlikte, 2 nci madde kapsamına bu vergilerle birlikte tahsili gereken diğer vergi, fon ve paylar girmemektedir.

B-Dönem İtibarıyla

Kanunun 1 inci maddesinin 1 numaralı fıkrasına göre terkin kapsamına 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinden önceki vergilendirme dönemlerine ilişkin tahakkuk etmiş ve vadesi geldiği halde ödenmemiş veya bu tarihlerden önceki dönemlere ait olup, deprem tarihi itibarıyla vadesi geçmemiş alacaklar girmektedir.

Kanunun 1 inci maddesinin 5 numaralı fıkrasının (b) alt bendi ile bu Kanuna göre borçları terkin kapsamına giren mükellefler adına, deprem tarihinden önceki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak terkin kapsamına giren vergi türleri için tarhiyat yapılmayacağı, deprem tarihinden önceki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak tarh edilen; ancak, bu Kanunun yayımı tarihine kadar tahakkuk ettiği halde ödenmemiş veya tahakkuk etmemiş vergilerin terkin edileceği hükme bağlanmıştır.

Bu hükümlere göre; terkin kapsamına giren alacakların dönemlerinin tespitinde, 17/8/1999 tarihinde deprem meydana gelen illerde 17/8/1999 tarihi, 12/11/1999 tarihinde deprem olan illerde ise 12/11/1999 tarihi esas alınacaktır.

17/8/1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle Sakarya, Yalova ve Kocaeli illerindeki mükellefler ile bu tarihte Bolu ilinin ilçeleri olan Düzce, Çilimli, Gölyaka , Gümüşova ve Cumayeri ilçelerindeki mükellefler; İstanbul, Bursa ve Eskişehir illerinde bulunan mükelleflerden ise depremden zarar görenler mücbir sebep kapsamında kabul edilmiştir.

12/11/1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle de Bolu ve Düzce illerinin merkez ve ilçelerinde bulunan mükelleflerin durumu 12/11/1999 tarihinden itibaren mücbir sebep kapsamında değerlendirilmiştir.

Kanunun 1 inci maddesi hükmüne göre, terkin kapsamına alınacak alacakların dönem itibarıyla tespitinde, yukarıda belirtilen bölgelerdeki deprem tarihleri dikkate alınarak işlem yapılacaktır. Düzce ilinin merkez ve ilçeleri her iki depremden de etkilenmiş olduğundan bu il ve ilçeler için bu Kanunun uygulamasında vergilendirme dönemi açısından 12/11/1999 tarihi esas alınacaktır. Ayrıca, yukarıda sayılan il ve ilçeler dışında bulunan; ancak, depremden zarar gören mükelleflerin terkin kapsamına alınacak borçlarının dönemlerinin tespitinde ilgili deprem tarihleri dikkate alınacaktır.

Deprem tarihlerine göre Kanunun 1 inci maddesi kapsamına giren vergilendirme dönemlerinin tespitine ilişkin olarak aşağıda bazı örnekler verilmiştir.

17/8/1999 tarihinden önceki vergilendirme dönemi ifadesi aylık beyannameli mükellefiyetlerde Temmuz 1999 vergilendirme dönemini kapsamakta, Ağustos/1999 vergilendirme dönemini kapsamamaktadır.

Vergilendirme dönemi 3' er aylık olarak belirlenen mükellefiyetlerde, bitim tarihi deprem tarihinden önce olan dönemler kapsama girmekte, deprem tarihinden sonra olanlar ise girmemektedir. Buna göre, 17/8/1999 tarihinde meydana gelen depremde, 5-6-7/1999 dönemi gelir stopaj vergisi (3 aylık) kapsama girmekte, 7-8-9/1999 dönemi katma değer vergisi (3 aylık) kapsama girmemektedir.

Yıllık beyannameli gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyetlerinde 1998 takvim yılı ve önceki yıllara ilişkin vergilendirme dönemleri kapsama girmekte, 1999 takvim yılı vergilendirme dönemi ise kapsama girmemektedir. Özel hesap dönemine tabi olan mükellefler bakımından, özel hesap döneminin kapandığı ay deprem tarihinden önce olanlar, 1999 yılı kazancı sayılmasına rağmen kapsama girmekte, deprem tarihinden sonra olanlar ise kapsama girmemektedir.

Veraset ve intikal vergisinde, ölüm veya intikal tarihi esas alınacak, ölüm veya intikal deprem tarihinden önce ise bu vergi türü de kapsama dahil edilecektir.

Kanunun 1 inci maddesinin 9 numaralı fıkrasının kapsamının belirlenmesinde, deprem tarihlerinden önce vadesi geldiği halde Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla tahsil edilmemiş bulunan amme alacakları dikkate alınacaktır.

Kanunun 2 nci maddesi kapsamına da 1999 ve 2000 yıllarına ilişkin yıllık gelir ve kurumlar vergileri, geçici vergiler ve kurumların 2000 ve 2001 yıllarında Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi uyarınca yapacakları gelir vergisi tevkifatı girmektedir.

Ayrıca, özel hesap dönemi tayin edilen mükellefiyetlerde, yıllık gelir ve kurumlar vergilerinin hesaplanmasına esas alınan özel hesap döneminin kapandığı tarihin 1999 yılı içerisinde deprem tarihinden önce veya sonra olmasına bakılmaksızın 1999 ve 2000 yılları vergilendirme dönemi kapsama girmektedir.

C- Mükellefiyet İtibarıyla

1- Depremden Zarar Görme Şartı Aranılmayan Mükellefiyetler

Kanunun 1 inci maddesinin 2 numaralı fıkrası ile; "... depremden doğan hasar nedeniyle vergi dairesi kayıtlarına kısmen veya tamamen ulaşamayan il merkezi veya ilçelerdeki bütün mükellefler ile depremin merkez üssü olan Kocaeli ilinin Gölcük ilçesindeki mükelleflerin bu yerlerdeki mükellefiyetleri bakımından varlıklarının %10'unu kaybetmiş olma şartı aranmaz. Şu kadar ki, bütün mükelleflerin tahakkuk ve tahsilat kayıtlarına elektronik ortamda dahi olsa ulaşılabilen il merkezi veya ilçelerdeki mükellefler bakımından varlıklarının %10'unu kaybetmiş olma şartı aranmaya devam edilir." hükmü yer almaktadır.

Buna göre, 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerde vergi dairesi kayıtlarına ulaşamayan Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile depremin merkez üssü olan Kocaeli ilinin Gölcük ilçesinde gelir ve kurumlar vergisi yönünden mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerden depremde zarar görme şartı aranılmayacaktır. Deprem tarihi itibarıyla Sakarya il merkezi dışında ilçe konumunda olan ancak, 2000 yılı içerisinde Adapazarı Büyükşehir Belediyesi sınırları dahiline alınan Ferizli ve Söğütlü ilçeleri bu Kanun uygulamasında Sakarya il merkezi kapsamında kabul edilmeyecektir.

Belirtilen yerlerdeki mükelleflerin sözkonusu yerler dışındaki vergi dairelerinde olan mükellefiyetlerinde ise deprem nedeniyle mal varlığının %10'unu kaybetme şartı aranılacaktır.

Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesinde yıllık gelir ve kurumlar vergisi yönünden mükellefiyet kaydı olmamakla birlikte diğer vergi türlerinden sürekli mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin ise bu yerlerdeki vergi dairelerine olan mükellefiyetlerinde terkin yapılabilmesi için depremden zarar görme şartı aranılmayacak, bu yerler dışındaki mükellefiyetleri için deprem nedeniyle mal varlığının % 10'unu kaybetme şartı aranılacaktır.

Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesinde süreksiz mükellefiyetler nedeniyle kayıtlı bulunan mükelleflerin bu mükellefiyetlerine ilişkin olarak bu yerlerdeki vergi dairelerine olan borçları için depremden zarar görme şartı aranılmayacaktır.

Kanunun 1 inci maddesinin 3 numaralı fıkrasında Sakarya, Kocaeli, Yalova, Bolu ve Düzce illerinin merkez ve ilçelerinde deprem tarihi itibarıyla emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, veraset ve intikal vergisi, çevre temizlik vergisi ile harç

mükellefiyeti bulunanların, bu mükellefiyetlerine ilişkin olarak söz konusu yerlerdeki vergi dairelerine olan ve (1) numaralı fıkra kapsamına giren borçlarının tamamının terkin olunacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu hükme göre, yukarıda belirtilen illerin merkez ve ilçelerinde deprem tarihi itibarıyla belirtilen türlerden mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinden önceki dönemlere ilişkin bu mükellefiyetleri için depremden zarar görme şartı aranılmayacaktır.

Kanunun 1 inci maddesinin 9 numaralı fıkrası uyarınca terkin edilecek amme alacakları için de depremden zarar görme şartı aranılmayacaktır.

Kanunun 2 nci maddesi uyarınca yapılacak işlemlerde de 1 inci madde uyarınca aranılan şartlar dikkate alınacağından, bu madde uyarınca yapılacak terkinlerde, Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesinde gelir ve kurumlar vergisi yönünden mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin depremden zarar görmeleri şartı aranılmayacaktır.

2- Depremden % 10 ve Daha Fazla Zarar Görme Şartı Aranılan Mükellefiyetler

Kanunun 1 inci maddesinin 2 numaralı fıkrası ile 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerde varlıklarının % 10 ve daha fazlasını kaybeden mükelleflerin (1) numaralı fıkra kapsamına giren borçlarının tamamının terkin olunacağı belirtildiğinden, Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesi dışında mükellefiyet kaydı bulunan mükellefler, mükellefiyet kaydının bulunduğu yer ile irtibat kurulmaksızın, depremlerde mal varlığının % 10'unu kaybetme şartına bağlı olarak 1 inci madde kapsamına girmektedir.

Kanunun 1 inci maddesinin 4 numaralı fıkrası ile, 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerden hasar gören bina ve taşıtlara ilişkin deprem tarihlerinden önceki dönemlere ait emlak ve çevre temizlik vergileri ile motorlu taşıtlar vergisinin terkin olunacağı hükme bağlandığından, Sakarya, Kocaeli, Yalova, Bolu ve Düzce illerinin merkez ve ilçeleri dışında kalan yerlerde bu vergiler nedeniyle mevcut mükellefiyetler için bina ve/veya taşıtın hasar görme şartı aranılacaktır.

Kanunun 2 nci maddesi uyarınca yapılacak işlemlerde de 1 inci madde uyarınca aranılan şartlar dikkate alınacağından, bu madde uyarınca yapılacak terkinlerde, gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyeti, Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi

ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesi dışındaki vergi dairelerinde bulunan mükelleflerin, deprem nedeniyle varlıklarının %10 ve daha fazlasını kaybetmiş olma şartı aranılacaktır.

II- TERKİN İŞLEMLERİ

A- Terkin Edilecek Alacaklar

4731 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin 1 ila 4 numaralı fıkraları uyarınca, alacak türü ve dönemi itibarıyla Kanun kapsamına alınmış tüm amme alacakları bu Tebliğin I/C bölümünde açıklanan mükellefiyetler itibarıyla aranılan şartlara göre terkin edilecektir.

Kanunun 1 inci maddesinin 9 numaralı fıkrasının Bakanlığımıza verdiği yetkiye istinaden, vadesi deprem tarihlerinden önce geldiği halde Kanunun yürürlüğe girdiği 30/12/2001 tarihi itibarıyla tahsil edilmemiş olan Devlete ait alacaklardan, Bakanlığımız vergi dairelerince tahsil edilen ve Vergi Usul Kanunu kapsamı dışında kalan amme alacaklarından;

-Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesindeki vergi dairelerince tahsil edilenlerin tamamının,

-Sakarya ilinin ilçeleri, Kocaeli ilinin Gölcük dışında kalan merkez ve diğer ilçeleri, Yalova ve Bolu illerinin merkez ve ilçeleri ile Düzce ilinin merkez ve Kaynaşlı ilçesi dışındaki ilçelerinde bulunan vergi dairelerince tahsil edilen ecrimisil alacaklarının tamamı ile 500.000.000 lirayı aşmayan (bu tutar dahil) para cezalarının, terkin edilmesi uygun görülmüştür.

Terkin edilmesi uygun görülen bu alacaklar dışındaki amme alacaklarının ise takip ve tahsiline devam edilecektir.

Kanunun 2 nci maddesi uyarınca 1 inci madde kapsamında olan mükelleflerin;

-1999 yılına ilişkin olarak tahakkuk eden yıllık gelir veya kurumlar vergisi, bu yıla ilişkin geçici vergileri,

-Kurumların, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi uyarınca 2000 yılında yapacakları gelir vergisi tevkifatı, terkin edilecektir.

Bu madde kapsamına giren mükelleflerin 2000 yılına ilişkin yıllık gelir ve kurumlar vergileri, geçici vergileri ile kurumların, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi uyarınca 2001 yılında

yapacakları gelir vergisi tevkifatı, Bakanlar Kurulunca belirlenecek oranlarda bu Tebliğdeki açıklamalara göre terkin edilecektir.

Kanunun 2 nci maddesinde, 1999 ve 2000 yıllarına ilişkin yıllık gelir veya kurumlar vergilerinden ödenmiş kısımların red ve iade edilmeyeceği yönünde düzenleme yer almadığı gibi, madde gerekçesinde bu madde kapsamına giren vergilerin iade edileceği belirtildiğinden; bu yıllara ilişkin olarak ödenmiş bulunan yıllık gelir veya kurumlar vergileri, Kurumların, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi uyarınca yaptıkları gelir vergisi tevkifatı, 6183 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi de dikkate alınarak red ve iade edilecektir.

Aynı şekilde, 1999 ve 2000 yılları kazançlarına ilişkin olarak yıllık gelir ve kurumlar vergisine mahsuben daha önce tevkif yoluyla ödenen vergiler ile geçici vergilerin de red ve iade edileceği tabiidir. Ancak, red ve iade işlemlerinin yapılabilmesi için bu vergilerin daha önce ödenmiş olması gerekmektedir.

Bu madde uyarınca red ve iade hakkı bulunan mükelleflerin; red ve iade taleplerinin yerine getirilebilmesi için, mükellefiyet kayıtlarının deremden zarar görme şartı aranılan veya aranılmayan yerlerde bulunduğuna bakılmaksızın 2002 yılı sonuna kadar yıllık gelir veya kurumlar vergisi yönünden bağlı oldukları vergi dairelerine müracaatta bulunmaları zorunludur.

B-Başvuru ve Süresi

Kanunun 1 inci maddesinin 5 numaralı fıkrasının (a) bendinde, “Terkin işlemi vergi dairelerince sonuçlandırılır. Maliye Bakanlığı terkin işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve terkin işlemleri için mükelleflere başvuru süresi tespit etmeye yetkilidir.”

7 numaralı fıkrasında “Bu Kanun hükümlerinden yararlanmak için belirlenen süre içerisinde başvuruda bulunmayanlar bu Kanun hükümlerinden faydalanamazlar.”

8 numaralı fıkrasında da “Varlıktaki kayıp oranının tespitinde mükelleflerin beyanları dikkate alınır. Bu beyana ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.” hükümleri yer almaktadır.

Bu hükümlerin Bakanlığımıza verdiği yetkiye istinaden Kanundan yararlanacak mükelleflerin başvuruları ve beyanlarının şekli aşağıda açıklanmıştır.

1-Başvuru Şartı Aranılmayan Mükellefiyetler

Bu Tebliğin I/C-1 bölümündeki açıklamalara göre depremden zarar görme şartı aranılmayan mükelleflerden, terkinden yararlanmaları için başvuru şartı da aranılmayacaktır.

Buna göre, Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesinde bulunan vergi dairelerince Kanunun 1 inci maddesi kapsamına giren tüm amme alacakları başvuru beklenilmeksizin terkin edilecektir. Bununla birlikte mükelleflerin belirtilen il ve ilçeler dışındaki mükellefiyetleri için ilgili vergi dairelerine başvurmaları zorunlu bulunmaktadır.

Sakarya il merkezi, Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesinde gelir ve kurumlar vergisi yönünden mükellefiyetleri bulunan mükelleflerin 2 nci madde uyarınca yapılacak terkin işlemleri için de başvurusu aranılmayacaktır.

Sakarya, Kocaeli, Yalova, Bolu ve Düzce illerinin merkez ve ilçelerinde;

-Emlak vergisi ve çevre temizlik vergisi mükellefiyeti bulunan mükelleflerin 1 numaralı fıkra kapsamına giren ve tahakkuk ettiği halde ödenmemiş bulunan emlak ve çevre temizlik vergileri bu vergilere ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezalarının mükelleflerin başvurusu aranılmaksızın tahakkuk kayıtları belediyelere terkin işlemine tabi tutulacaktır.

-Motorlu taşıtlar vergisi, veraset ve intikal vergisi ve harçlar yönünden mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin 1 numaralı fıkra kapsamına giren ve tahakkuk ettiği halde ödenmemiş bulunan motorlu taşıtlar vergisi, veraset ve intikal vergisi, harçlar ve bu alacaklara ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezaları, mükelleflerin başvurusu aranılmaksızın vergi dairelerince terkin edilecektir.

2-Başvuru Şartı Aranılan Mükellefiyetler

Bu Tebliğin I/C-2 bölümündeki açıklamalara göre depremden % 10 ve daha fazla zarar görme şartı aranılan mükelleflerin bu Kanun hükümlerinden yararlanabilmeleri için bu Tebliğde belirtilen terkin talep formunu doldurarak bağlı buldukları vergi dairelerine, birden fazla yerde mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin her bir vergi dairesine ayrı ayrı, belediyelerdeki mükellefiyetleri nedeniyle de ayrıca bağlı buldukları belediyelere 01 Temmuz 2002 Pazartesi günü mesai saati bitimine kadar başvurmaları zorunlu bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerde bina ve/veya taşıtı hasar gören mükelleflerin emlak ve çevre temizlik vergileri ile motorlu taşıtlar vergisinin terkin için bu Tebliğ ekindeki formu doldurmak ve hasar tespitine ilişkin belgeyi eklemek suretiyle müracaatta bulunmaları gerekmektedir.

III- KAYIP ORANININ TESPİTİ

Bu Kanun hükümlerinden depremde malvarlığının % 10 veya daha fazlasını kaybettiği için yararlanacak olan mükelleflerin, terkin talep formunu doldurması sırasında, afetin vukuu bulunduğu tarihte sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mal varlığını depremden önceki ve sonraki rayiç bedele göre değerleyerek beyan etmesi gerekmektedir. Varlıktan maksat, mükellefin sahip olduğu menkul ve gayrimenkul bütün malları hak ve menfaatleridir. Ancak bu varlığın tespitinde mükellefin belgeye dayanan borçlarının da dikkate alınması ve bu borcun tespit edilen malların kıymetlerinden indirilmesi icap eder.

Mükellefler, beyanlarında varlıklarındaki kayıp oranlarını, mal varlığındaki kayıp miktarının toplam malvarlığına bölünmesi suretiyle hesaplayarak göstereceklerdir. Varlıktaki kayıp oranının tespitinde mükellef beyanları dikkate alınacaktır. Ancak varlıktaki kayıp oranının % 10'u bulmadığının anlaşılması halinde terkin işlemi yapılmayacaktır.

IV- GERÇEK ÜCRETLERDE ÖZEL İNDİRİMİN UYGULANMASI

Kanunun 2 nci maddesinin 3 üncü fıkrasında, “Bu Kanunun yayımı tarihini takip eden aydan başlamak üzere yirmidört ay süreyle, 1 inci madde uyarınca varlıklarının % 10'unu kaybetme şartı aranmaksızın terkin uygulanan il merkezi veya ilçelerdeki işyerlerinde fiilen çalışan ücretliler için 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 31 inci maddesi uyarınca tespit edilen özel indirim tutarı dört kat olarak uygulanır.” hükmü yer almıştır.

Bu hüküm gereğince uygulamadan; bu Kanunun 1 inci maddesi uyarınca varlıklarının % 10'unu kaybetme şartı aranmaksızın terkin uygulanacak, Sakarya il merkezi (Ferizli ve Söğütlü ilçeleri hariç), Düzce il merkezi ve Kaynaşlı ilçesi ile Kocaeli ilinin Gölcük ilçesindeki gerek kamu gerekse özel sektöre bağlı işyerlerinde çalışan ücretliler ve adı geçen il ve ilçelerde geçici olarak görevlendirilen ücretliler ile Kanunda

belirtilen süre içerisinde kıst dönem çalışan ücretliler de çalıştıkları süreye ilişkin olarak yararlanacaktır.

Öte yandan, Gelir Vergisi Kanununun 31 inci maddesinin 1 inci fıkrasının 2 numaralı bendinde yer alan sakatlık indiriminin hesaplanmasında, aynı maddede düzenlenen ve tutarı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen özel indirim tutarları dikkate alınacaktır.

V-DİĞER HUSUSLAR

1-Terkin işlemleri vergi dairelerince en kısa sürede sonuçlandırılacak, ayrıca Bakanlıktan terkin izni beklenilmeyecektir.

2-Kanunun 1 inci maddesinin 5 numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca bu Kanuna göre borçları terkin kapsamına giren mükellefler adına deprem tarihlerinden önceki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak terkin kapsamına giren vergi türleri için tarhiyat yapılmayacaktır.

Deprem tarihlerinden önceki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak tarh edilen ancak bu Kanunun yayımı tarihine kadar tahakkuk ettiği halde ödenmemiş veya tahakkuk etmemiş olan vergiler de terkin edilecektir.

Bu hüküm uyarınca tarhiyat yapılmayacak olması Vergi Usul Kanununun 359 ve 367 nci maddelerine göre işlem yapılmasına engel teşkil etmediğinden bu hükümlerin uygulanması gerektiği hallerde ilgili madde hükümleri uyarınca işlem yapılacaktır.

Kanunun 1 inci maddesine göre, borçları terkin kapsamına giren mükelleflerin bu madde kapsamındaki dönem ve vergi türlerine ilişkin; gerek takdir komisyonlarında ve gerekse vergi inceleme elemanlarında bulunan dosyaları, Vergi Usul Kanununun 359 ve 367 nci maddelerine göre işlem yapılacak olanlar hariç olmak üzere, herhangi bir işlem yapılmaksızın iade edilecektir.

Terkin kapsamına giren bu alacaklar için yaratılmış olan ihtilaflardan vazgeçilecektir.

3- Kanunun 1 inci maddesi kapsamına göre terkin edilmesi mümkün olmakla birlikte bu Kanunun yayımı tarihinden önce tahsil edilmiş olan amme alacakları red ve iade edilmeyecektir.

4-Bu Kanuna göre terkin edilecek amme alacaklarına normal vade tarihlerinden terkin tarihine kadar geçen süre için gecikme faizi ve gecikme zammı uygulanmayacaktır.

5-Kanununun 1 inci maddesinin 6 numaralı fıkrası uyarınca da 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremler nedeniyle Bakanlığımızca ilan edilen mücbir sebep uygulamasından faydalanan mükelleflerin mücbir sebep hali uygulanan yerlerdeki vergi dairelerine olan ;

-17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinden önceki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak tahakkuk etmiş ve vadesi geldiği halde ödenmemiş veya bu tarihlerden önceki dönemlere ait olup deprem tarihi itibarıyla vadesi geçmemiş,

-Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi, resim, harçlar, bunlara bağlı, fon payı ve vergi cezaları ile eğitime katkı payı, borçlarına mücbir sebep halinin devam ettiği süre için gecikme faizi ve gecikme zammı uygulanmayacaktır. Ancak, söz konusu döneme ilişkin olarak bu Kanunun yayımından önce tahsil edilen gecikme faizi ve gecikme zamları red ve iade edilmeyecektir.

6- Deprem tarihinden önce depremden zarar görme şartı aranılmayan il merkezi veya ilçelerdeki mükellefiyetlerini terk eden veya başka bir yere nakleden mükelleflerin, deprem tarihinden önceki dönemlere ilişkin olarak anılan yerlerdeki vergi dairelerine olan vergi borçları terkin edilecektir. Ancak, bu mükelleflerin Kanununun 2 nci maddesi kapsamında terkenden yararlanabilmeleri için deprem nedeniyle mal varlıklarının % 10 veya daha fazlasını kaybetmiş olmaları şartı aranılacaktır.

Şu kadar ki, deprem tarihinden önce yıllık gelir veya kurumlar vergisi yönünden mükellefiyet kaydı depremden zarar görme şartı aranılmaksızın terkenden yararlanılan yerlerde bulunan mükelleflerden deprem tarihinden sonra 1999 veya 2000 yıllarında anılan yerlerden herhangi birinde aynı mükellefiyetlerini tesis ettirenler Kanununun 2'nci maddesinde belirtilen terkenden yararlanabileceklerdir.

Deprem tarihinden önce mükellefiyeti bu yerlerde bulunmayan mükelleflerden deprem tarihinden sonra depremden zarar görme şartı aranılmayan yerlerde mükellefiyet tesis ettirenler ise zarar görme şartı olmaksızın terkenden yararlanamayacaklardır.

7- Depremde ferdi işletme sahibi mükelleflerin ölümü nedeniyle, depremden sonra kanuni mirasçılar tarafından işletmenin faaliyetine devam olunması ve kanuni mirasçılar tarafından işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleriyle aynen devralınması halinde, kanuni mirasçıların bu işletme faaliyetleri sonucu oluşan kazançlarına ilişkin olarak doğan 1999 ve 2000 takvim yılları gelir vergileri ve geçici vergileri bu Tebliğde belirlenen esaslar çerçevesinde terkin hükümlerinden yararlanır.

Tebliğ olunur.

**4731 SAYILI KANUN KAPSAMINDA
TERKİN TALEP FORMU**

İli : Vergi Dairesi
Soyadı (Unvanı):.....Vergi Kimlik No :.....
Adı :..... Adresi :
İşi :
Afetin Tarihi :...../...../1999.....

.....**VERGİ DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Dairenizin V.kimlik numarasında kayıtlı mükellefinizim tarihinde meydana gelen deprem neticesinde zarar gören menkul ve gayrimenkul mallarımdan zarardan önceki varlığımı oluşturan malların cinsleri, buldukları yerleri ve afetten önceki ve sonraki değerleri ile varlıktaki kayıp oranı aşağıda gösterilmiştir. 4731 sayılı Kanun gereğince dairenize olan borçlarımın terkinini talep ederim. Müracaat tarihi /..... /200 (İmza)

KAYIP ORANININ HESAPLANMA ŞEKLİ	
Mal varlığının afetten önceki toplam değeri(1) :
Mal varlığının afetten sonraki toplam değeri(2) :
Mal varlığındaki kayıp miktarı (3) = (1-2) :
Varlıktaki kayıp oranı (4) = (3 / 1) X 100 :

..Mal varlığının afetten önceki toplam rayiç değerine belgeye dayalı alacaklar ilave edilecek,borçlar ise bu değerden düşülecektir.

..Mal varlığının afetten sonraki rayiç değeri tespit edilerek beyan edilecektir.

NOT : Formdaki sütunların yetmemesi halinde yazılması gereken bilgiler bir listede gösterilecek ve bu listeler, tüzel kişilerin yetkililerince imzalanıp tasdik edilecek, gerçek kişiler ise ad ve soyadlarını yazmak suretiyle imzalayacaktır.